

Risale-i Nur'un Tercümesi ve Tercümelerde Sadakat Meselesi

Dr. Mehmet Rıza Derindağ

Mukaddime

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاخْتِلافُ اللَّسَانِ وَالْوَالِدَاتُ إِذَا حَمَلْنَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

O'nun delillerinden biri de, gökleri ve yeri yaratması ve lisanlarımızın ve renklerinizin muhtelif olmasıdır. Muhakkak ki bunda, âlimler için kat'î deliller vardır. (Rum,22)

Ayet-i Kerime'de de ifade edildiği üzere lisanlarımızın muhtelif yaratılışı Cenab-ı Hakk'ın ayetlerindedir.

Kelam benî Adem'e ihsan olunan bir nimet-i uzmadır. Bediüzzaman bu nimeti şöyle ifade ediyor; "Yâni o sanat, o derece mânidar ve hassas ve güzeldir ki; o makine-i zîhayattaki cihâzâtı, fonograf gibi nutka geldi, söylettirdi. Ve öyle bir ahsen-i takvim içinde bir sıbga-i Rabbaniye vermiş ki; o maddî, cismanî, câmid kafada; mânevî, gaybî, hayatdar olan beyan ve hitab çiçeği açıldı. Ve o insan kafasındaki kabiliyet-i nutuk ve beyana, o derece ulvî cihâzat ve istîfad verdi ki; Sultan-ı Ezeli'ye muhatab olacak bir makamda inkişaf ettirdi; terakki verdi. Yâni fitrat-ı insaniyedeki sıbga-i Rabbaniye, hitab-ı İlâhî çiçeğini açtı. Hiç mümkün müdür ki; kitap derecesine gelen bütün mevcudattaki sanata ve hitap makamına gelen insandaki o sıbgaya, Vâhid-i Ehad'den başkası karışabilsin... Hâşâ!..

Mektubat/250"

İşte bu beyan ve hitap çiçeğinin en güzel cihetlerinden birisi de lisanlarımızın muhtelif olmasıdır. Adeta hitap bağı ve beyan bostanı binler muhtelif çiçekler, güller, papatyalar, karanfillerle tezyin edilmişcesine farklı farklı lisanlarla bezenmiş. Her bir lisan bir sanatlı kanaviçe.. bu bağı gülleri bu bostanın nimetleri olan ve mana meyvelerinin dalları bulunan lisanların anlaşılması ancak tercüme ile mümkün. Bu yazı dizisinde tercüme nedir, kudsi metinlerin tercümesinde dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir ve bilhassa Risale-i Nur'un tercümesi ve tercümede sadakat mevzuu bahis mevzu edilecektir. Ve bihi nestain...

Terim Olarak Tercüme

Arapça trcm kökünden gelen tarcama(t) تَرْجَمَةٌ kelimesinden "tercüme" olarak kullanıyoruz. Bu kelime Aramice/Süryanice targūm תַּרְגוּם "meal, Tevrat'ın Aramice meal ve tefsirlerine verilen isim" kelimesinden mülhem. Arapça kelime yapısında kural dışı trcm rubai kökünden geldiği için klasik Arap dilcileri tarafından yabancı dilden ithal (muarreb) sayılmıştır. Fakat r c m (atmak) h c r (taş) kelimeleriyle olan münasebetlerini inceleyerek buradan üretildiğini de söyleyen dilciler vardır. Tarihte Türkçe içinde yazılı olarak en eski istimali "Saraylı Seyf, Gülistan Tercümesi (1391) ve yine Ahmed b. Kadı-i Manyas, Gülistan tercümesi, 1429]

"sekiz bâbını türkîye terceme kılup tamâm itdim" şeklindedir. Tercüme, mananın nakli için yapılan ses ve söz değiştirme faaliyetidir. Yani anlamı bir dilden ötekine aktarma işidir. "İster

yazılmış, ister sözlü ve isterse de işaretlerden oluşmuş olsun, tercüme işi, kaynak bir dildeki unsurların hedef bir dilin kalıplarına dökülmesi işidir.” (Gutknecht,s.693) Newmark tercümeyle şöyle tarif ediyor: “ Tercüme, bir dildeki ifadeyi veya yazılmış bir mesajı aynı mesaj veya aynı ifadeyle değiştirmeye dayanan bir zanaattır.”

Theodore Savory ise tercümenin tarifini şöyle yapıyor; “insanlar arasına dil farkının çekmiş olduğu seddin kaldırılması”

Elmalılı ve Meriç’in Tercüme Tarifleri

Tefsir sahibi Elmalılı tercümeyle şöyle tarif ediyor; “Bir kelamın manasını diğer bir lisanla dengî bir tabir ile aynen ifade etmektir. Terceme aslın manasına tamamen mutabık olmak için sarahatte, delalette, icmalde, tafsilde, umumda, hususta, itlakta, takyitte, kuvvette, isabette, hüsn-ü edada, üslûb-u beyanda, hasılı ilimde, sanatta, asıldaki ifadeye müsavi olmak iktiza eder. Yoksa tam bir tercüme değil, noksan bir anlatış olmuş olabilir. Halbuki muhtelif lisanlar beyninde hudud-u müşterek ne kadar çok olursa olsun herbirini diğerinden ayıran bir çok hususiyetler vardır”

Cemil Meriç “entellektüel bir dünya için anlamdaşlık yoktur!” diyor. Yani diyor ki “siyah” “kara” değil, “ak” “beyaz” değil! “İnkılap” mesela “devrim” değil.. birisi “değişim”i çağrıştırırken diğeri “devirmeyi” Türkün muhayyilesine getiriyor. “Edebiyat”a “yazın” demeye kalkarsanız bin yıllık bir maziyi de o kelime ve anlam katliamına maruz bırakmış olursunuz. Aynı lisan içerisinde bile “sadeleştirme” adı altında yapılan cinayet ve ihanetin boyutunu kavrayabiliyor musunuz?

Tercümenin Tarihi Serencamına Kısa Bir Bakış

İnsanlık tarihinde üç önemli kültür aktarımı ve etkileşimi gerçekleşmiş, buna bağlı olarak üç büyük tercüme hareketi görülmüştür. Birinci aşama milâttan önce 600’lerde başlayan, 400’lü yıllarda Sumerler, Fenikeliler ve Mısırlılar gibi kültür ve medeniyetlerden Grekçe’ye çevirilerin yapıldığı, böylece özgün bir düşünce ve bilim atmosferinin meydana geldiği dönemdir. Bilim ve felsefe tarihi açısından bakıldığında tıpkı diğer kültür ve düşünce geleneklerinde görüldüğü gibi Grek düşüncesinin de yalnızca Grek aklının ürünü ve “Grek mûcizesi” olmaktan çok kendinden önceki antik düşüncelerin birleşimi olduğu söylenebilir. İkinci aşama VIII-X. yüzyıllar arasında İslâm dünyasında Pehlevîce, Süryânîce ve Grekçe’den Arapça’ya yapılan tercümelerdir. Üçüncüsü, XII. yüzyılda Avrupalılar’ın Arapça kitapları ve ibrance kaynakları başta Latince olmak üzere Batı dillerine aktardıkları dönemdir. Her üç tercüme hareketinde önce kültürler arası etkileşim ortaya çıkmış; ardından şifahî tercüme ve belirli merkezlere talebe gönderilmesiyle süreç devam etmiştir. Nihayet teknik anlamda metin çevirisi, sistemli ve kurumsal biçimde tercüme faaliyetleri ve özgün düşüncenin geliştirilmesi şeklinde meydana gelmiştir. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/tercume-hareketleri>)

Libera’nın Arapça’ya yapılan tercümelerde uygulanan yöntemlere ve tercüme süreçlerine dair anlattıkları dikkate alındığında mütercimlerle çağdaş olan Câhiz’in bu hususta değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Buna göre özellikle Huneyn ve ekibi tercüme süreçlerinde metin tahkiki denilebilecek tarzda mukayeseli metin çalışmalarının ve tercüme editörlüğünün zirvesini temsil etmektedir. Bunun en iyi örneği olarak Aristo’nun Kategoriler kitabının çevirisini gösteren Libera’nın belirttiğine göre önce Huneyn metni Yunanca’dan Süryânîce’ye, İshak b. Huneyn de Süryânîce’den Arapça’ya çevirmiştir. Daha sonra Hassân b. Suver, İshak b. Huneyn’in tercümesini Kategoriler’in birkaç Yunanca metniyle karşılaştırarak gözden geçirmiştir. Tercümede izlenen yöntem gelince, bu yöntem büyük

ölçüde ilk mütercimlerle Huneyn arasındaki dönemde gelişmiş gibi görünmektedir. Huneyn'in selefleri Yuhannâ b. Bitrîk ve İbn Nâime el-Hımsî, Yunanca metinleri birebir tercüme ediyorlardı. Huneyn'in oluşturduğu yöntem ise tercüme edilen dilin sentaksının dışına çıkarak ve abartılı bir lafzilikten kaçınarak cümlenin genel anlamını dikkate almaktaydı. Bu durum daha sonra özellikle Batı dünyasındaki tercüme hareketlerinde skolastiklerin "ad verbum" (lafzî) tercüme ve "ad sensum" (mânaya göre) tercüme diye adlandırdıkları tercüme tarzları arasındaki seçimi tayin etmiş, Guillaume de Moerbeke'ye kadar Latin mütercimleri ikiye ayırmış ve tartışmalara yol açmıştır. Yahudi dünyasından da bu tartışmaya katılanlar olmuştur. İbn Meymûn'un (Maimonides), mütercim Samuel İbn Tibbon'a kelimelerin anlamından ve sentaksından ziyade cümlenin anlamını takip etmesini önerdiği mektubunda, "Huneyn b. İshak'ın Galen'in kitabı ve oğlu İshak'ın Aristo'nun kitabı için yaptıkları da budur" diyerek (a.g.e., s. 88, 89) lafızcı tercümeyle karşı muhteva tercümesini tercih etmesi ilgi çekicidir. Diğer taraftan mütercimin hem asıl dilin hem de çeviri yapılan dilin kurallarını çok iyi bilmesi gerektiğini söyleyen Câhiz'e göre mütercimin tercümesindeki ifadelerinin tercüme ettiği eserdekilerle aynı ölçüde açık olması gerektiği gibi çeviren de tercüme edilen eserin müellifiyle anlamları kavrama, lafzî tasarruflar ve kaynakları yorumlama kapasitesi bakımından aynı düzeyde olmalıdır. Bu sebeple Câhiz'e göre Yuhannâ b. Bitrîk, İbn Nâime, Sâbit b. Kurre, Hubeyb, İbn Fehrîz, Tîfil ve İbn Vuhey gibi mütercimlerin Aristo gibi, Hâlid b. Yezîd'in de Eflâtun gibi olması imkânsızdır. Bu mütercimleri eleştirel bir yaklaşımla değerlendiren Câhiz şiirlerin ve dinî metinlerin tercümesinin de bu bakımdan imkânsız gibi olduğunu söyler. Bu sebeple Yuhannâ b. Bitrîk ile Sâbit b. Kurre'yi eleştirirken usta bir hocadan ders alsalar bile hakkıyla yapamayacakları bu tercüme kitaplarından hareketle başarmalarının zorluğunu belirtir ve bunu ifade etmek üzere her iki dilde usta olmayanın yapacağı tercümenin nelere yol açacağını anlatır (Kitâbü'l-Hayevân, I, 75-78).

İlahi Bir İhtar; Celâlî bir Tehdit

Rabbimiz Efendimiz (asv)'ın şahsında bütün insanlığa şöyle hitab ediyor Kur'an-ı Kerim'de

"Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı mutlaka onu kudretimizle yakalardık. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik. Hiçbirinizde bu cezayı kaldırıp Ondan savamazdı! Şüphesiz biz içinizden yalanlayanları elbette biliyoruz.

(Al-hakkat 44-47) ayat-ı Kur'aniye'nin bu tehditkar ifadeleri yalnızca Efendimiz (asv)'a yönelik bir ikaz olarak mütalaa edilemez elbette. Kur'an'ı ve vahyi ve dini/islami asar-ı nuriyeyi de tercüme etmeye koyulan bütün müfessir ve mütercimleri de ikaz ediyor. Ve şiddetle uyarıyor. Bu şiddetli tehdit mübalağa mıdır? Elbette ki hayır ve haşa ve kella! İşte beşer tarihini değiştiren bugün ki bozuk hıristiyan akidesinin akıbeti! Bu akıbetin mebdei sadakatsız tercümeledir! Tahrif edilen Tevrat ve İncil bu tercüme faaliyetleriyle neticelenen bozuk bir akide, istikametini şaşırılmış topluluklar ve kan gölüne çevrilen bir dünya... hepsinin müsebbibi yapılan kasdi tercüme ihanetleri! Tercüme yoluyla kendi düşünce dünyalarında ki şirk kokan halleri, küfür ifade eden durumları bizzat kutsal kitapların içerisine dahil etmişler böylece mütercimler hakkı batıl ile karıştırıp bile bile hakkı gizlemişlerdir. Bundan batıl değil hak zarar etmiştir. Milyonlar bu tahvil, tebdil ve değiştirme işinin ceremesini çekmiş ehl-i dalalet ve gazabullahı hak eden kavimler oluvermişlerdir. Haddizatında gerçi "Tercüme" en evvel bir tahvil, bir tebdil, bir değiştirme işidir. Yani mahiyeti itibariyle tercüme "metamorfizme/tebeddül&değiştirme" işlemidir. İki tarafı keskin bir bıçaktır tercüme. Üstadımız "Bundan oniki sene evvel işittim ki; en dehşetli ve muannid bir zındık, Kur'ân'a karşı suikastını, tercümesiyle yapmağa başlamış ve demiş ki: "Kur'ân tercüme edilsin, tâ ne

mal olduğu bilinsin." Yani, lüzumsuz tekrârâtı herkes görsün ve tercümesi O'nun yerinde okunsun diye dehşetli bir plân çevirmiş..." buyurmakla "tercüme" meselesinin nasıl bir ihanete alet olabileceğinin en dehşetli misalini bizlere sunmaktadır. Halbuki mütercim bir elçidir. Yabani olanı munisleştiren, meçhulü malum hale getiren, yabancı olanları aşinalaştıran bir elçidir. O halde bu elçi neyin tercüme edileceğini neyin edilemeyeceğini bihakkın bilmeli öyle bu işe kalkışmalıdır. Anlaşıyor ki ibadetin vasıtası olan ve feraizin lazımı bulunan ve feraize taalluk eden ayat-ı Kur'aniyenin tercümesi kabil olmadığı gibi onu onun yerine koymakta dehşetli bir cinayettir.

"Fakat, Risâle-in Nur'un cerhedilmez hüccetleri kat'î isbat etmiş ki; Kur'ân'ın hakiki tercümesi kâbil değil ve lisan-ı nahvî olan lisan-ı Arabî yerinde Kur'ânın meziyetlerini ve nüktelerini başka lisan muhafaza edemez ve herbir harfi, on adetten bine kadar sevab veren kelimât-ı Kur'âniye'nin mu'cizâne ve cem'iyetli tâbirlerinin yerini, beşerin âdi ve cüz'î tercümeleri tutamaz, O'nun yerinde camilerde okunmaz diye Risâle-in Nur her tarafta intişarıyla o dehşetli plânı akîm bıraktı. (Sözler/499)"

Risale-i Nur'un Tercümesi

1. Nokta

Kur'an'ın bu asrın fehmine bir dersi olan, ve onun bu asırda bir mucize-i maneviyesi olarak arz-ı endam eden, ve ne şarkın ulumundan ne garbın fûnunundan değil doğrudan doğruya Kur'an nurlarını Hz. Peygamberin (asv) dersine istinaden bir vekili olarak ders veren ve Kur'an ile bağlanan ve kendi sadık ve sebatkar talebelerini Kur'an'ın arşına vasıl eden ve bağlayan bir eser olması hasebiyle tercümesi kabil değildir yapılan tercüme sadakatı nisbetinde ancak zayıf bir ayine belki bir meal mesabesinde. Ve aslı değildir. Aslı gibidir de denilemez.

Bununla birlikte dünyada şimdi yedi küsür milyar insan var. Kur'an bütün insanlık için zaman ve mekan muhayyilesinin fevkinde indirilmiş bir vahiy. Kur'an'ın bu asrın insanına bir dersi olan Risale-i Nur da Anadolu insanı ve Türk milleti için yazılmış bir eser değil elbette. Onun türkçe olarak ihsanı bin yıl islama bayraktarlık yapmış bir millete en muhtaç olduğu bir devrede herkesin anlayacağı bir lisan ile ancak bir ikram-ı ilahi bir iltifat-ı Rabbanî olarak addedilir. Fakat yazılan Sözler ve neşredilen hakikatler bütün insanlığın en temel problemlerine ve dertlerine devalar sunmaktadır. Kanserin ilacını bulan bir kimyager eczacıya milleti sorulamayacağı gibi bu mualece ancak şu kavme mensup olanlara mahsustur da denilemez. Risaleler bu mev'izeden bakıldığında bütün insanlığa ulaştırılmalı ve bütün dillere tercüme edilmelidir. Bilhassa umumiyetle konuşulan Arapça, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Çince, Malayca ve Swahili gibi lisaneler önceliklenmiş ve bu dillere eserler farklı mütercimler tarafından çevrilmeye çalışılmıştır. Bu sadık ve fadakarane gayretlerin hepsi hiç kuşkusuz Cenab-ı Hak tarafından nihayetsiz eltaf-ı ilahiyeye mazhar olacaktır. Bu çevirilerde önümüze çıkan en temel sorunlardan birisi "sadakat meselesi" dir. Kelama sadakat, manaya sadakat, maksada sadakat, davaya sadakat...

Haşir Risalesi gibi öldükten sonra dirilmeyi ve hesabı ve cennet ve cehennemi iki kere iki dört eder katiyetinde isbat eden bir esere Türkler kadar bütün milletler de ihtiyaç duymazlar mı? Ayetü'l Kübra gibi Allah'ın hem varlığını ve hem birliğini isbat eden Kur'an'ın manevi bir mucizesi olarak nitelendirilse mübalağa olmayacak bir eserden sadece Türkçe bilenler mi istifade edebilir?

Mütercim meçhulü malum yapan kişidir. Şu ahirzamanda maddiyunluk ve ahlaksızlık ve sekülerlik perdeleriyle kendisi de “örtmek” anlamına gelen “küfrün” gizlediği iman hakikatlerini malum kılan ve o “ilme’l yakın” ile imanların kurtulmasına vesile olan risalelerin farklı dillerde de okunması yanlış mı olur? Evet Nurların tercümesi bugün cihanbaha bir hizmettir; ancak bir şartla: SADIK OLMAK ŞARTIYLA!

Bir mütercim ya a’la-yı illiyindedir yahut esfel-i safilindedir. Mütercim yüzünden okur imanından olabilir, aldatılabilir, aldanabilir, hakkı batıl batılı hak görebilir... bir kasd-ı mahsus yok ise bazı hatalar medar-ı müsamaha ile karşılanır ve karşılanmalıdır da ve fakat bunun haricinde esere yapılacak her türlü müdahale tahrifattır, kasd ile yapılıyorsa ihanettir, şer bir maksada mahsus ise cinayettir. Meselemizde aslanan masumiyet karinesi üzerine bina edilmiş emanettir. Hiç bir mütercimin okurunu bu denli aldatacak bir noktaya süluk etmeyeceğini düşünüyorum. Fakat mütercim hele hele dini metinleri tercüme edenler bhusus Risale-i Nur gibi sehl-i mümteni tarzında belîğane yazılmış bir eseri tercüme eden zevat asla hür değildir. Laletayn bu işe girişemezler. Bu işi yapanlar farklı erbab-ı sanattan daha ziyade mesuliyet bilinci ile hareket etmelidirler! Nurun mütercimi;

- nurlara,
- kudsi kelimelerine,
- o kelimelerle hayat bulan manalara,
- Kur’an Nurlarını üzerinde taşıyan elfazına,
- ve bilhassa Nurun davasına bağlı olmalıdır!

Mütercim elçidir. Bir sultanın buyruğunu halka ilan eden bir dellal yahut bir Padişahın bir fermanını başka bir diyara taşıyan bir elçi kendi fikir dünyasını, kendi duygu ve düşüncelerini, kendi hayallerini o ilana ve o fermana ekleyebilir mi? Aynen öyle de Risale-i Nur mütercimi dellal-ı Kur’an’dan enzar-ı cihana va’z edilen bu asarı tercüme cür’et ettiğinde bir sultanın dellalı, bir padişahın elçisi olduğunu unutmamalıdır. Mütercimler hür değil kaynak eser müellifinin mahkumudurlar! Ve esaretleri ölçüsünde makbuldürler! Bir madencidir mütercim. Toprakta cevher arayan madenci gibi mütercimde cevheri manalarda arar. Bir dalgıçtır mütercim. Dalgıç inciyi derin dehlizlerde keşfeder mütercim manayı kaynak dilin ve aktarılan dilin kamus okyanusunda keşfeder. Evet mütercim evvela manayı keşfedecek, keşfettiğini fethedecek, fethettiğini fehmedecek.. sonra fehmettiğini yazacak ve yazdığı her satır aslına ayine olacak!

Risale-i Nur’un Tercümesi

2. Nokta

Lafza itimat olmaz, malumdur “hafıza-i beşer nisyan ile, idrak-i beşer iltibas ile malüldür.” İnsan bu, karışır ve karıştırır. Fakat beşer şaşar deyip mazur görebilir miyiz mütercimin yaptığı hatalı bir işi? Orta Çağ engizasyon mahkemesinde ölüme mahkum edilen Fransız Dolet (1509-46)’in suçu Eflatun’un Diyaloğunu heretik bir dürtüyle haşri inkar edecek bir ima ile tercüme etmesidir. Yani kaynak metne kendinden bir şeyler ilave edivermiştir. İlave ettiği husus kellesine mal olmuştur. Halbuki bir müfessirde aranılan en mühim vasıflardan birisi olan şu husus mütercim için de geçerlidir; “Kur’an-ı Hakîm, hakiki ilimleri hâvi bir kitab-ı

mukaddestir. Ve bütün asırlarda, insanların umum tabakalarına hitap eden ezelf bir hutbedir. Bunun için Kur'an'ı tefsir ederken

- hakikatin safi olarak ifade edilmesi

- ve böylece hakiki bir tefsir olması için müfessirin kendi hususi meslek ve meşrebinin tesiri altında kalmamış

- ve hevesi karışmamış olması lâzımdır." (Konferans/11)

Şimdi bu zamanda Risale-i Nur okuyanlar bir çok gruba inkısam etmişler. Bir çok cemaat zuhur etmiş. Bu gruplardan birisine mensup olan bir mütercim nurları tercüme ederken o hususi meslek ve meşrebini nazara alırsa o vakit çeviri yetersiz kalır ve davaya sadakatsizlik yapılmış olur.

Bu sadakat meselesinde ya aczimizden yahut meselenin ciddiyetinden "YEMİNLİ MÜTERCİMLİK" diye bir müessese kurulmuş. Ve mütercimlik şahidliktir. Yalancı şahidlik hem kul nezdinde hem indallah en büyük günahlardandır. Dünyada zecr ve ihanet damgası ukbada cehennem ve sakar belası ile cezalandırılır sadakatsiz bir mütercim. Mütercim kaynak metinde olmayan bir hususu eklese yahut çıkarsa evvela müellifin hukukuna tecavüz etmiş olur, bir müellife demediğini atfetmek iftiradır. Sonra okuyucuyu kandırmış olur.

Tercümede Sadakat

"Kadd-ı Dildara kimi ar'ar dedi kimi elif/ Cümlelerin maksudu bir amma rivayet muhtelif" Tercümede sadakatin farklı boyutları var hiç kuşkusuz. Her hususta azami sadakat mümkün olmayabilir. Fakat mühim olan manaya sadakattir! Mühim olan müellifin davasına, Risale-i Nur'lar üzerinden tercümeyle sadakati değerlendirdiğimizden demek istediğimiz Bediüzzaman'ın maksadına sadık olmak elzemdir. Yoksa elbette başka dile tercümede çok farklı ses birimleri istimal edilebilir ve lafızda her daim sadık olmak zorlaşabilir ama lafzın hatırına manadan taviz verilemez! Evet Fuzulî'nin mealen dediği gibi;

"Elleri kurusun ol katib-i bedtahririn

Ki fesad-ı rakamı sûr'umuzu şûr eyler!

Gâh bir harf sükutıyla kılar nâdir'i nar,

Gâh bir nokta kusuriyle göz'ü kör eyler!"

Sûr düğün demek şûr kavga demek. Sin harfini şin yapınca bir nokta ek ile şenliği gürültü ve patırtıya çevirir kâtip, نادر den bir elif düşse نار duman olur o cümle, كوز 'den bir nokta silinse كور oluverir gören göz...Fuzuli kalemini konuşurmuş. Bir harf hatta bir nokta noksanlığının cümlede nelere mal olacağını ifade etmiş. Tercüme de böyledir.

Mütercimin Tashihine Razi Olmayan Bir Üstad

Ben Kürdçe düşünürüm, Türkçe ve Arabça yazıyorum. Matbaa-i hayaldeki mütercim acemî, ya kalbin sözünü iyi anlamıyor. Veya lisanın diline âşına değildir. Hem Türkçenin sarf, nahvini bilmediğimden; ma'naya giydirdiğim üslûbun düğmeleri pek karışık oluyor. Hatta "evet, işte, şimdi, hemde, zîra, olan, şu, bu" tekerrürleri sizin gibi beni de usandırıyor. Başkasının

tashîhine de kat'iyen razı olamıyorum. Zîra külahıma püskül takmak gibi, başkasının sözü sözlerimle hiç münasebet ve ülfet peyda etmiyor. Sözlerimden tevahhuş eder.

Sâdisen:

Tabiâtımdaki ifrat cihetiyle düşündüğümden; mütercim-i hayalînin tercümesinde, hattatın imlâsında, tâbi'in tab'ında, mutali'in fehminde bazen yanlış düşmekle güzel bir hakikat çirkinleşiyor.

(Asâr-ı Bedîiyye/303)

Bâzan bir harfin ve bir noktanın yanlış, kıymetli bir mânâyı zayı eder.

(Emirdağ Lâhikası 1/158)

Abdulmecid Edendi'nin Hakikattar İfadeleri

Abdulmecid Efendi ağabeyi Bediüzzamanı ziyaretinde üç defa kendisinden tercüme için muavenet etmesi istenilir. İşaratu'l İ'caz ve Mesnevi'nin tercümesi için üç defa Üstad emir verir. Bunun neticesinde Abdulmecid Efendi gibi alim, muhakkik ve müdakkik bir Zat hem de arapça ve farsça ile yoğrulmuş Türkçeye Mesneviyi tercüme eder. Eğer Mesnevi Türkçeye ancak bu kadar tercüme edilebiliyorsa semavilikten uzak avrupa dillerine nurların ne kadar müşkülâtla tercüme edilebileceği aşikardır. Bu Zatin şu ifadeleri tevazu değil bir hakikatin beyanıdır;

“Yalnız, aslındaki ulviyet, kuvvet ve cezaleti tercümede muhafaza edemedim. Evet, o cevher-baha hakikatlara zarf olacak ne bir harf ve ne bir lâfız bulamadım. Tercüme lisanı da fikrim gibi nâkıs ve kâsır olduğundan, o azîm îmânî ve cesîm Kur'ânî hakikatlara ancak böyle dar ve kısa bir kisveyi tedarik edebildim. Ne hakkın ve ne hakikatın hatırı kalmış. Fabrika-i dimağiyemin bozukluğundan bu kadarını da, müellif-i muhterem Bediüzzaman'ın mânevî yardımlarıyla dokuyabildim.

Evet, bir tavuk kendi uçuşuyla, şahinin veya kartalın uçuşlarını taklit ve tercüme edemez. Bu, hakikaten aslına uygun ve lâyıf bir tercüme değildir. (Pek kısa bir meal, bazan da tayyedilmiş, tercüme edememiş) Çok yerlerde yalnız meâlini aldım. Bazı yerlerde de tayyettim. Ancak, aslındaki hakaiki, evlâd-ı vatana gösteren küçük bir ayinedir...

Mesnevi-i Nuriye/5

İşte dini ve uhrevi ve ulvi olan manalara giydirilen elfazı sair dillere çevirmekte güçlük çekeceksek nasıl bir çözüm yolu bulmamız lazım;

Tercüme de Emanet Almak “Borrowing”

Baktık ki kaynak dildeki ifadelerin hedef dilde karşılığı yok kaynak dildeki orijinal kelime ödünç alınmalıdır. Ve o kelime hedef dile kazandırılmalıdır. Risalelerin tercümesinde esma-i hüsnanın ve Cenab-ı Hakk'ın sıfatlarının tercüme edilmeyerek arapça orijinal haliyle bırakılması gibi...

“Evet lafza zînet vermeli, fakat tabiat-ı mânâ istemek şartıyla.. ve suret-i mânâyı haşmet vermeli, fakat mealin iznini almak şartıyla.. ve üslûba parlaklık vermeli, fakat maksudun isti'dadı müsaid olmak şartıyla.. ve teşbihe revnak vermeli, fakat matlubun münasebetini

göze almak ve rızasını tahsil etmek şartıyla.. ve hayale cevelan ve şaşaa vermeli, fakat hakikati incitmemek ve ağır gelmemek ve hakikata misal olmak ve hakikattan istimdad etmek şartıyla gerektir.

(Muhakemat)

Bu tarza tercüme faaliyetini son demde Risalelerin İngilizceye çevirisinde müşahede ediyoruz. Ve bunun doğru bir yol olduğunu düşünüyoruz. RisalePress Tercüme Ekibi Avustralya'dan Kerem Şerbetçi Ağabeyin riyasetinde Bediüzzaman Hazretlerinin vekilleri Abdullah Yeğin, Ahmed Aytimur ve Hüsnü Bayramoğlu Ağabeylerin teşvik ve rehberliğinde bu mümtaz yolu tercümede istimal etti. Bu yolla yapılan tercümede Risale-i Nur'un bir maksadı da olan talim-i esma-i ilahiyye ve maarif-i tevhid ve lisan-ı Kur'an'ın nakli ulvi bir tefekkür gılaflıyla okuyucuya sunulmuş oldu. Tefekkürün hammamddesi olan kelimeler, ve o ulvi kelimata vukufiyet ruhani bir seyrü sülükte bulunacak kariye hatta ingilizce de dahi yollar açtı.

Manaya Sadakat

Tercüme neticede bir değiştirmedir. Ama değişmeyecek bir şey varsa o da "mana"dır! En azından bu kadar sadakat mütercimden beklenmelidir. Bu arada şunu da ifade edelim ki tefsir ile tercüme farkı anlaşılabilir. Tercüme sentetik, tefsir analitik bir süreçtir. Bir de "te'vil" vardır. Tercümede te'vil de istimal edilebilir. Te'vil "evl"den yani "asla rücadan" gelmektedir. El İsfehani te'vil için "bir şeyi ya ilmen veya filen murad edilen maksada göndermektir" demiştir.

Risale-i Nur'un tercümesinden laakal arzu edilen Müellif-i Muhteremin maksadını, üslubunu, kelimata sirayet etmiş nurlardaki maksud manayı :

- keşfetmek,

- fethetmek,

- fehmetmek.

- Neşretmektir. Hiç bir tercüme Nurlardaki belağatı ve cezaleti ve revnakdarlığı, ve turfandalığı aksettirme iddiasında olamaz zaten buna tercümenin tabiatı müsade etmez!

Lewis "tercümede sadakat (faithfulness) ve denklik (equivalence) diller arasında tam benzerlik (parallelism) fikrini gerektirir." derken, Çin'li düşünür Yan Fu tercümede üç husus esastır der;

sadakat (fidelity/ xin)

akıcılık (fluency/ da) ve

zarafet (elegance/ya)...

Yine mesela İngiltere mütercimlik diploması alacakları değerlendirmede şu dört hususu esas alıyor;

1- hatadan uzaklık (accuracy)

2- kelime, deyim, terim ve terminolojinin uygun seçimi

3- tutarlılık

4- imlada sahihlik

İngilizce Risale-i Nur'un tercümeleleri bu kıstaslar muvacehesinde bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda RisalePress Tercüme Heyeti, Kerem Şerbetçi tarafından yapılan tercümelelerde hatadan uzaklığın kabul edilebilir seviyede olduğunu, terminoloji seğiminin kitabın kudsiyetine muvafık olarak yapıldığını, eserlerde tutarlı bir dil seğiminin göze çarptığını ve nihayet Envar Neşriyatın imla hassasiyeti ile imlada ve gramerde kabul edilemeyecek gayr-i sahih bir durumun olmadığını söyleyebiliyoruz. Elbette bu Nur Müellifi Üstad Bediüzzaman'ın manevi himmet ve sahabetinin bir kerameti olsa gerek.

Mütercimden Beklenen

Mütercimden beklenen hep vefa / fidelity, doğruluk/faithfulness ve sadakat/loyalty olmuştur. Chiaro diyor ki "sadakat, kaynak metnin, hedef dilin imkanları dahilinde tamamıyla korunarak, hedef metin içinde, onun tam ve kusursuz üretimidir!"

Tercümede bazen kaynak metin bazen hedef dil problem olabiliyor. Risale-i Nur kaynak metin olarak bir problemi olmadığına göre, Kur'an'ın bu asrın fehmine dersini en mükemmel bir tarzda ortaya koyan bir metin de olduğuna göre problem varsa bu hedef dilde aranmalı yahut mütercimin yetersizliğinde, ehliyetsizliğinde, liyakatsizliğinde aranmalı...Nurların yanlış ve hatalı tercümeleleri bu ekseninde düşünöldüğünde onu okuyan okur ile Allah u Teala ilişkisini bile zedeleyecek yaralara yol açabileceğini unutmamak elzendir. TERCÜMEDE SADAKAT İLKESİNİ EN FAZLA RENCİDE EDEN HUSUS NURLARIN HEDEF DİLE TERCÜMESİNDE SÖZDE ANLAŞILIR HALE GETİREBİLMEK KAYGISIYLA ONA KELİMELEK VE ŞERHLER EKLEMEKTİR! Bu bilhassa üçüncü bir lisana tercümeden tercüme yapılırken karşılaştığımız bir husus. Kitabı haşiyelere, dipnotlara, şerh ve izahlara boğarak okuyucuya fevkalade sıkıcı bir metin sunulmuş oluyor. Nurlarda orijinal haliyle yer almış olan bir kısım islami terminoloji veyahut ıstilahat kendilerini tam karşılayamayan kültürel fenomenlerle, olay ve olgularla tercüme edilmeye çalışıldığında SADAKAT fikri ağır yaralar almaktadır. Bu ikame (substitution) manaya sadakatsizliğin tipik örnekleri olarak karşıımıza çıkmaktadır. Mesela Üstad "Benî Adem'in Üstadı Muhammed Mustafa (sav)" derken bir mütercim bunu "The Lord of all mankind" şeklinde tercümesi Allah muhafaza İnsanlığın Rabbi Muhammed gibi farklı anlaşılabilir ciddi bir hata olarak karşıımıza çıkmaktadır.. abdest (ablutions) vaftiz demek olmadığı gibi "resul" kelimesi de "apostle" demek değildir. Mesela "velayet" "sainthood" olarak tercümesi yine fevkalade yanlış itikadi hatalara ve akidevi bir harama doğru götürmekte okuyucuyu, zira "sainthood and saints" "velayet ve veliler" demek değil bunlar hıristiyanlıkta kendilerine de ibadet edilen bir kurum ve kişiler olarak karşıımıza çıkmaktadır. Bu manada bir azizlik islam inancında yoktur. Bunun yerine " people who are close to Allah" yahut yine borrowing yapıp "Wali/Walaya" istimal edilmeli. Bu ve buna benzer hıristiyan/helenist terminoloji islamin iman kal'alaları akideye hizmet etmesi beklenen tercümelelerde istimal edilmemelidir. Ve illa o tercüme noksan yahut sadakatsiz tercüme olarak addedilecek mütercim ise hainlikle yaftalanacaktır! Bunların önüne "ödünçleme/borrowing" metoduyla geçilebilir. Nedir ödünçleme? Kaynak dilin kelimesi hedef dilin metnine taşınma işlemdir. Binaenaleyh Nurları yabancı bir dile tercüme ederken yabancılaştırmamalı yabancıları yabani oldukları bir dile aşına etmeye çalışmalıdır. Evet Elder da, Bringham de haklı, çünkü sadakat fikri bunu gerektirir ki "bir hikaye, bir film, bir

masal veya bir kutsal metin bizi kendi iklimine, doğduğu dünyaya, olduğu medeniyete götürmeli.”

Risale-i Nur'u tercüme eden mütercim Bediüzzaman'ın his dünyası ile mütehasis olmalıdır. Nurlar Bediüzzaman'ın Kur'an'ın dersi, Efendimizin (asv) talimiyle kalp, ruh ve zihin dünyasında yoğrularak kıvamını bulmuştur. Mekan başka, buud başka, ufuk başka.. o halde Nurların mütercimi müellifin dünyasına ne kadar girebilirse, Onun tefekkür ufkunu ne kadar yakalayabilirse, onun marifet ikliminde ne derece yaşayabilirse, onun gönül dünyasında ne denli yer edinebilirse o kadar tercümeyle sadakatla muvaffak olabilir. Böylece tercüme sadakata mütercim sıdka vasıl olur. Sadakat; “kendisine iyilik edene, lütufta bulunana, koruyana minnet ve şükran duygularıyla bağlanma, bu bağlılığa yakışır şekilde davranma, hainlik, döneklik etmeme ve vefasızlık göstermemektir” (Ayverdi, 2005, 3,2622)

Bediüzzaman'da “SADAKAT”ı tam bu manasıyla istimal edip şöyle diyor; “Risale-i Nur, kendi sâdik ve sebatkâr şâkirdlerine kazandırdığı çok büyük kâr ve kazanç ve pek çok kıymetler neticeye mukabil fiyat olarak, o şâkirdlerden tam ve hâlis bir sadakat ve dâimî ve sarsılmaz bir sebat ister. Evet, Risale-i Nur onbeş senede kazanılan kuvvetli îman-ı tahkikîyi onbeş haftada ve bazılara onbeş günde kazandırdığını, yirmi senede, yirmibin zat tecrübeleriyle şehadet ederler.

Kastamonu Lâhikası/122”

“SADAKAT (faithfulness, fidelity, loyalty, Almanca Treue) tercüme metnin kaynak metni tam olarak aksettirdiği durumlar için kullanılan genel bir terimdir. Geleneksel çeviri tartışmalarında, SADAKAT kavramı çevirinin kalitesinin ölçülmesinde en temel ve yaygın ölçüt olmuştur. (Sadakat yerine bazen Eşdeğerlik terimi kullanılabilir) Geleneksel olarak kaynak metnin anlamına ya da ruhuna kelimesi kelimesine bağlı kalarak çevirme olarak anlaşılan Sadakat bu nedenle kutsal metinlerin çevirileri bağlamında özellikle kullanılmıştır.” (Berk, 2005)

Risale-i Nur ile tercümeleleri arasındaki münasebet bu sadakat prensibi üzerine bina edilmelidir. Doğru söz nasıl makbul bir sözse sadık tercümelelerde makbul tercümelelerdir. Yalan ne kadar çirkin ve fena ise sadık olmayan tercümeleler de o kadar çirkin ve fenadır. Yalan ne denli bir ihanet ise sadık olmayan çeviri de o kadar iftiradır. Lisan ile kalp arasında mutabakat müminin şiarı değil midir? Kalp başka dil başka olursa bu nifak alameti olmaz mı? Gerçi bazen bizler lisanım hissiyatıma tam tercüman olmadı deriz. Bazen insanın hayali başka hakikati başka olabilir. Bazen bu imkanla alakalıdır. Lisanı kullananın istidat ve kabiliyetine de vabestedir bu. Fakat mütercim nurların o derin marifetullah denizini, o ulvi tefekkür ufkunu, o muhit tezekkür semasını aksettiremiyorsa yahut yanlış ifade ediyorsa hatta onun müstakim yoluna bütün bütün zıt şeyler tercümeyle dahil ediliyorsa işte o zaman evvela Müellifin hukukuna tecavüz, sonra muhataba ihanet etmiş olur! Binaenaleyh nasıl ki her insan evvela doğrulukla mükelleftir, olanı aynıyla aktarmak nasıl ki ahlaki bir vazifedir, her mütercim de asılda olanı aynen aktarmak gibi ahlaki bir mesuliyeti taşımakla yükümlüdür! Mütercim ketmeden, yalan söyleyen, iftira atansa hain addedilir.

Kıymetli Arkadaşlar,

Tercümede değişenler vardır. Sesbirimleri değişir. Söz dizilişleri değişir. Gramer değişir. Harfler değişir. Kelimeler değişebilir. Fakat mana değişemez! Anafikir değiştirilemez! Maksattan sapılamaz! Bu noktadan bakıldığında Risale-i Nur'un Kur'anî lisan ve tevhid

dilinden ve bu lisanla maksadına giden anlamından taviz verilemez! Verilirse sadakatsizlik olur! Daha net bir ifade ile Risale-i Nur Kur'an'ın marifet iklimini Tevhidî bir lisan ile okuruna öğretmeyi bir vazife olarak görmüştür. Yani Risale-i Nur muhatabının imanını kurtardığı gibi bu kainatın en mühim meselesini ifa ederken okura kelimeler sunuyor. Bunlar semavi şifrelerdir. Bilhassa esmanın talimi Kur'an'a tam ayine olmuştur ki 14 asır islam tarihinde böyle bir tanzim ve tertibin misli, misali, benzeri yazılmamıştır. Risale-i Nur'u Risale-i Nur yapan husus lisanıdır! Yani içinde ki esmay-ı hüsnanın çok ince dantela gibi örülmesidir. Sıfat ve esma-i ilahiye özel isimlerdir. Ve bunlar tercüme maruz bırakıldığında o ruh bu kitaptan çıkıyor ve ceset kalıyor. Cesedi de tatlı, taze, güzeldir amma gelin görün ki tercüme o ruhu öldürdükten sonra cansız ceseden ne denli istifade edilebilir. O halde esma ve sıfat ve kudsi terminoloji bilhassa o marifetullahi mahsus teknik terimler "borrowing/ödünçleme" ameliyesine tabi tutularak değiştirilmeden aynen aktarılmalı, çok derin olanlar için belki kısacık bir parentez içi mealle geçiştirilmelidir ki mümkünse buna da girişilmemelidir. Normal bir tercümede asıl dilin musiki unsurları kaybedilmiş olabilir. Seslerin nakli imkansız olduğundan bu sadakatsizlik olarak addedilmez. Fakat normal bir tercümede dahi asıl metnin niyeti, maksadı, mesajı ketmedilemez. Kısaca üslup bir sınıra kadar feda edilebilir ancak mana, fikir ve mesajın feragat edilemez. Nurların tercümesinde biz manaya sadakatla beraber onun Kur'anî dilinden ve tevhidî maksadından taviz verilmemesi gerektiğine inanıyoruz.

Dil nasıl ki yaşayan bir varlıktır, tercüme de hayattardır. Hatta normal tercüme her 30 yılda bir revize edilirler. Edilmelidirler. Merhum Mustafa Sungur Ağabey (r.aleyh) "telif bitti lakin tashih kıyamete kadar devam edecek" buyururlardı. Tercüme her daim geliştirilebilirler. Takdir edersiniz ki gelişmeye açık her şey kemâlini bulana kadar noksanıdır. Yahut noksan sayılır. Fakat burada en mühim nokta şudur; "TERCÜME ESERİN MUHTEVASINDAKİ FİKİRLERİN ASIL MÜELLİFE DEĞİL DE MÜTERCİME AİT OLDUĞUNU DÜŞÜNMEK BİZİ MUTLAKA TİKSİNDİRECEKTİR! Bu durumda mütercim haindir! Zira mütercim müellife iftira atmaktadır! Hatta mütercim kendi fikirlerini (doğru bile olsa) müellifin fikriymiş gibi gösterme ve bu yolla fikirlerine bir nokta-i istinat ve tasdik ettirme çabası katmerli ihanet olarak yorumlanır!

Tercüme okurları muhtelifdir. Kimisi bir tercüme eseri alır mütercimini düşünmez. Hatta müellifini de çok düşünmez. Eseri alır okur yahut okumaz. Bitirir yahut bitirmez. Fakat müdakkik, muhakkik bir tercüme okuyucusu yeni fikirleri, yeni kavramları, yeni anlayışları, yeni inançları, yeni kültürleri, tercüme aracılığıyla öğrenmeye çalışır. Bu tahkik seven okurlar tercüme eserlerinde aslî unsurların ne denli muhafaza edildiğine, tercümenin telife sadakatine bakarlar, sorarlar ve sorgularlar.

Cemil Meriç diyor ki "

Avrupa, mazarine hürmetkârdır, şaheserleri hırsların ve heveslerin tasallutuna terk etmez; Montaigne'yi yirminci asır Fransızına, onaltıncı asrın garip imlası ile sunar, Rabelais'nin tek kelimesine dokunmaz; hele Malherbe'den sonrakiler bir Corneille, bir Racine, bir Moliere...çağdaş bir yazardan daha çok çağdaş hayatın içindedirler. Bir Dante'yi bir Shakespeare'i, bir Milton'u değiştirmek kimin haddine"

Süleymaniye yıkılıp yerine pespaye gecekondu dikilir.. işte manaya, kelama, davaya sadakatsiz ve kendi aklıyla Nurlara bir şeyler ekleme ve çıkarma selahiyetini kendisinde gören mütercimin hal-i pürmelali budur. Bediüzzaman'ın Risaleleri incil akıbetinden

muhafaza edilmelidir. Nur talebeleri de tercüme meselelerinde fikrin namusunu en azından müdafa için Nurları değiştirmek kimin haddine diye haykırmalıdır!

Arkadaşlar!

İnsan içtimai bir varlıktır. İçtimai hayat münasebetler üzerine bina edilmiştir. Münasebetlerde yegane kıstas “SADAKAT”tır! Size sadık olmayan haindir! Beşeri münasebetlerimizde sadakatı nasıl vazgeçilmez bir kıstas yaptıysak tercümelerde de yegane kalite kıstası sadakattır! Fakat bu kıstası kullanmak, bu terazi ile doğru tartı yapmak herkesin haddi de hakkı da değildir. Bu kıstas ve teraziyi kullanabilenler diyorlar ki hem asla hem üsluba sadık ve ifadeleri mükemmel bir tercüme kaliteli çeviriler sınıfı içinde mütalaa edilebilir.

Uzun bir çalışmanın özeti mahiyetinde arzettiğim bu hususlar nazar-ı dikkate alındığında Risale-i Nurların Arapça, İngilizce, Farsça, Almanca, İspanyolca, Malayca, Urduca, Hintçe ve Çince tercümelerinde takip edilmesi gereken esaslar vaz’ edilmeli bu esaslar muvacehesinde tercüme değerlendirmelidir.

Tercüme konusu bugüne sârî ve âtiye nâzır, cihanşümul bir mesele. Bilhassa Diyanet’te asliyetini belirlediğimiz nüshalara metin ve mana itibariyle ne kadar muvafık bunun raporlarını çıkarmamız gerekiyor.

Özetle öncelikle durum tespiti yaparak, Risale-i Nur tercümelerinin geçmişi ve bugünüyle bir haritasını çıkarmamız gerekiyor.

MÜTERCİM HAIN MİDİR?

Meşhur bir söz. İtalyanlara nisbet eden var Fransızlara nisbet eden var. “Translator is a traitor...” Tercümenin tabiatından kaynaklanan bir husus bu zannımca. Ama her halükarda sadakatı tercümede başarının birinci kıstası olarak kabul etmeniz bir şarttır. Kaynak dilden hedef dile aktarımda metnin bilvesile mütercimın sadakat eleğinden elenmesi için tabiatına aykırı değildir. Viagg mütercimın ihaneti bahsinde der ki “bir cerrahın kangren olan bacağı kesmesi sorgulanmadığı, bir tamircinin tesisatın tamirini yaparken suyu kesmesi niçin sorusuyla karşılaşmadığı gibi biri mütercimın ana metinden bazı paragraf ve kelimeleri çıkarması neden kabul görmüyor ve ihanetle tavsif ediliyor?” diyor. İnce bir nükte güzel bir nokta. Ayağı kesilmiş bir insan sağlam bir insana ne kadar benziyorsa kendisinden paragraf çıkarılmış tercümede o kadar asla benzer. Robotik ayaklar robotik eller sağlam el ve ayağa yaklaştırmak için yapılan uğraşlardır. Mütercim de bazen hedef dilde zorlandığı zaman kesmeye biçmeye sonrada bir takım yerleştirmelerle ana metnin ana konusuna ve maksadına yaklaştırmaya çalışır. Esasen Nurların tercümesinde bilhassa Mesnevi ve İşaratul İcaz da bunu görmekteyiz. Abdülmecid Efendi bazı yerleri metne sadık kalamama korkusuyla atlamak zorunda kalmıştır. Bunu da ilmine yakışır bir tevazu ile ifade etmekten çekinmemiştir.

1976 NAIROBİ UNESCO TOPLANTISI VE TERCÜMEDE SADAKAT

Londra Mütercimler Derneği Nairobi UNESCO toplantısında tavsiyesinin özet cümlesi bizim bugün baştan sona anlattığımız mevzunun da özet cümlesinin; “MÜTERCİM ÜSTLENMİŞ OLDUĞU ÇALIŞMASINI ORİJİNALİNE SADIK ŞEKİLDE YAPACAĞINI TEMİN EDER!”

Tercüme kültürle alakalıdır, tercüme tarihle münasebattardır. Tercüme bir toplumun değerleriyle de alakalıdır. Ama sadakatın sınırlarını belirleyeceksek bunun bir tek sınırı

vardır: “Tercüme her ne olursa olsun, her ne pahasına olursa olsun ASIL METİNLE ALAKALIDIR!” Metinde mütercimim tasarrufu sadakaya darbedir. Metne her darbe metni be müellifi ve okuyucuyu aldatmaktır.. Fizik kitabını tercüme ederseniz ortaya tarihi savaşların çıkma ihtimali ne ise konusu matematik olan bir makale tercümesinde de coğrafi konum çıkma ihtimali odur. Onun için diyoruz ki tercüme kültürden, tarihten, coğrafyadan, politikadan ve ilahiyattan ve vesaire konulardan eğer metni içinde mevzuu varsa alakadardır. Tercüme bunları yeniden öğretmek demek değildir, bunları aktarmak gibi bir derdi de yoktur tercümenin. Tercüme asıl metnin muhtevasında ne varsa onu karşı dile aktarır! Mütercim ana metinde ki tüm bu unsurlara da sadık kalmalıdır (kültürel, dini, sosyolojik vs.) aksi halde farklı bir dünyayı ana metnin dünyası gibi bize sunma ihaneti içine düşebilir.

BEDİÜZZAMAN’IN NURLARDAKİ DİLİ

Risale-i Nur Türkçedir. Kur’an’ın tevhid lisanının Türkçe tercümesidir. Bediüzzaman buradan hareketle “Nur’un Mütercimi” tabirini kendisi için çok defa istimal etmiştir. Risale-i Nur hakikat nokta-i nazarında Türkçe ‘nin zirvesidir. Yaşayan bir varlık olarak Türk dili kemalini Risalelerde bulmuştur. Öyle bulmuştur ki Kur’an’ın mana hazinelerini tahmil edecek bir seviyeye çıkmıştır. Melikin atıyyelerini Matıyyeleri ancak taşır. Kur’an’ın rahmet ve hikmet atıyyelerini nurlar bin sene farisinin edebiyatından, bin sene arabinin belagatından beslenen Türkçe ancak taşımış ve Kur’an’ın tam bir ayinesi olmuştur! Bu dil üzerinde dil içinde bir tasarrufta dahi artık o dil Bediüzzaman’ın dili olmayacaktır. Yani o eserin üzerine Bediüzzaman yazılsa dahi o eser Bediüzzaman’ın eseri değildir. O halde tekrar belirtelim: LAFZA SADAKAT... MANAYA SADAKAT... MÜELLİFİN DİLİNE SADAKAT! Hatta bunu sistematize edelim ve şu noktalara bakalım;

- temel anlama sadakat
- Yan anlama sadakat
- Mecaz anlama sadakat
- İfadeye sadakat
- Cümle yapısına sadakat
- Söz dizilişine sadakat
- Metin örgüsüne sadakat
- Anlamın kendisine sadakat
- Üsluba sadakat
- Maksada sadakat
- Orijinalin çağ ve kültürüne sadakat...

“Size karşı duyduğum minnet hissiyatıma lisanım tercüman olamıyor, hakikaten size nasıl teşekkür edebileceğimi bilemiyorum!” Bu cümle mesela “teşekkür ediyor size!” Olarak tercüme edilse hissiyatı, kelimâtı ve maksadı ne kadar ifade etmiş olur ve sadakat bir problem olarak karşımıza çıkmaz mı? Hastalanan bir insanın “kırgınım” sözünü kalp kırıklığı olarak ifade etmek ne kadar sadık bir tercümedir? “Bear with me!” “Bana katlan”

anlamındayken “Ayı benimle!” Diye tercüme eden mütercimim sadakatından söz edilebilir mi? Binlerce örnek vermek mümkün.. “benim ehemmiyetsiz şahsımın kusurları!” Cümlesi “benim şahsımın ehemmiyetsiz kusurları!” Diye hedef dile aktarılırsa manaya sadakattan söz edilebilir mi?

Bu kısa kısa örneklerden asıl mevzumuz gelelim. Diyoruz ki Türkçe içerisinde Akif’in Türkçesi, Elmalılı’nın Türkçesi, Necip Fazıl’ın Türkçesi diye bir müellife mahsus lisan gelişimi söz konusudur. Aynen bunlar gibi Bediüzzaman Türkçesi diye Kur’an’a tam ayine bir tefsiri ortaya çıkaran bir lisan oluşmuştur. Bu lisanın gerek lisanın kendi içerisinde bir tasarrufa girişmek yahut tercümede müellifin daha iyi anlaşılması kaygısıyla yapılacak tasarrufta o dilin kendisine olmasa da Müellifin dil içindeki has diline ihaneti netice verecektir. Müellif-i Muhterem hangi olguyu nasıl dile döktüyse ona sadık kalarak hedef dile aktarım tercümeyi sadık tercüme sınıfında mütalaa ettirecektir. Müellifin asıl dilde oluşturduğu üsluba riayet sadakatın olmazsa olmazıdır. 15 Kasım 2001’de yayınlanan Independent’te bir makale enteresandır. Yeni mektep talebelerinin alakalarını canlı tutabilmek adına Shakespeare’in sadeleştirilerek yeniden yazılması gerekliliği tartışılmış yani dil içi bir tercüme yapılması görüşü ifade edilmiştir. Fakat bunun artık o edebiyat dahisinin eseri olmayacağı görüşü ağır basmıştır. Bu söz sultanlarının at koşturdukları anlam vadilerinde böyle sadeleştirme/sahteleştirme/adileştirme/bayağılaştırma çalışmaları eserlerde müellifin adı ve yadından başka bir şeyi geriye bırakmayacaktır! Hülaseten o söz sultanlarının saltanatları tarumar edilmiş ve tarlaları başkaları tarafından sürülmüş olacaktır. Oradan alınacak mana hasadı murdar addedilecektir. Binaenaleyh Risale-i Nur gibi tevhid lisanını kalp arşından kelimelere indiren bir ilham eserinde lafza ve manaya sadâkatla birlikte müellifin has ve şahsi diline de bağlılık fevkalade ehemmiyeti haizdir. Sadakat Bahri’nin sınırlarını söz ve anlamdan üsluba kadar genişletmek mütercimim tercümesine değer ve anlam katacaktır!

Risale-i Nur’da Esmâ ve Sıfat

Risaleleri kelimelerin farklı eserlerinden ayıran en Mümtaz vasfı “talim-i esma’dır”.. Risaleleri sair te’lifattan ayıran husus benîAdem’i meleklerin fevkine çıkararak ve Kur’an lisanında zirvesini bulan talim-i esmanın tam ayinedarlığıdır. Tefekkürün mayası kelimelerdir. İnsan muhayyilesi hızındaki kelimeler adedince fikir ufkuna yönelebilir. Bir saat tefekkür bin sene nafil ibadetten hayırlıdır. O saat nur risalelerinde vardır. O tefekkür buudu ve o tezekkür ufkunu Kur’an lisanı ile mümkün olmuştur. Nur Risaleleri tevhidi, haşri, nübüvveti, ibadeti ve hizmet metodunu o kudsi kelimelerin rehberliğinde okuyucusuna kazandırır. Bu mukaddes dilin anahtarları ise Esmâ ve sıfattır ki bunlar aynen tercümelerde muhafaza edilmeli başka dillere kazandırılmalı ve ancak kısa bir meal bazen parantez içerisinde verilmelidir. Çevirilebilirlik (İng.transability, alm.übersetbarkeit) noktasından bu Esmâ ve sıfatın tercüme dikkate alındığında “ödüncleme” yollu tercüme sadakata daha uygun olduğunu düşünüyoruz. Rahman, Rahim, Rab, Rububiyet, Uluhiyet, Nübüvvet, Velayet gibi ilahi vasf ve tecelliyi ifade eden kelimeler Kur’ani Tevhid lisanının terimleridir. Bir lisanın sınırları içerisinde bu kelimâtı hakkıyla ifade edebilecek tek kelimelik karşılıklar yani dil göstergeleri bulunmuyorsa asıl dildeki göstergenin karşıladığı bu kelimeleri karşı dile olduğu gibi nakletmek elzemdir. Bir dile geçen bir çok yabancı kelimenin o dile geçiş sebeplerinin başlıcası budur. Yoğurt, Ananas, kivi gibi meyve ve gıdaların aynı isimlerle başka coğrafyalarda anılmasının temel sebebi de budur. Müşahhas bu kelimelerde böylesine bir ödüncleme yapıyorsa siz mücerred kavramların bilhassa bir ilmin terminolojisinin ana kaynak kelimelerinin farklı nam ve isimlerle tercümesinin yol açacağı kavram karışıklığını varın hesab edin...

Savory'nin "The Art of Translation=Tercüme Sanatı" eserinde Tercüme Prensipleri şu şekilde maddeleştirilmiş;

- 1- tercüme asıl eserin kelimelerini vermelidir
- 2- Tercüme aslın anlamını vermelidir
- 3- Tercüme aslın üslubunu vermelidir.
- 4- Mütercim Müellifin üslubunu vermelidir

Bediüzzaman Ne Dedi, Nasıl Dedi...

Tercümede "ne dedi" diye yapılan tercümeler var. Mesela Kur'an'da "wa iza darrabtum fi'l ardi" "şu yeryüzüne vurduğunuz zaman.." diye çevirirseniz ne dedi sorusuna değil nasıl dedi sorusuna cevap vermiş olursunuz. Ama ne dedi sorusunun cevabı "yeryüzünde seyahate çıktığınız zaman.." diye tercüme ederseniz bir Arab'ın bu kelimedenden neyi anladığını ifade etmiş olursunuz. İkisi de sadık tercümedir. Biri temel anlam öteki mecaz anlamdır. Kur'an bağlamından hareketle Nurlarda mesela melaike bahsinde melek kelimesini "angel" olarak İngilizceye tercüme ederseniz bu sadık bir tercüme olmayacaktır. Zira müminin nazarında "melek" mücerred ve nûranî bir varlık iken "angel" batı muhayyilesinde umumiyetle kadın, dişi, kanatlı, maddi varlıklardır. Burada şunu diyebiliriz "kelimeleri anlaşılabilir ama kanadı anlaşılmayan" bir tercüme yahut "kasdı anlaşılabilir ama kelimeleri anlaşılmayan" bir tercüme.. Biz diyoruz ki Risalelerin tercümesinde Bediüzzaman'ın dilini muhafaza ile aktarmak istediği mesajın temel terminolojisini muhafaza ederek bazen kelimeler anlaşılmasa dahi (ilk etapta) maksadı anlaşılır kılmak sadakata daha uygundur. Bu yolla hem Onun ne dediğini hem de nasıl dediğini asla yakın tercüme etmiş oluruz. Kelime kelime tercüme kelimelerin tercümesi demek değildir. Selimiyeyi aynı yerde aynı malzemelerle inşa gayri kabildir. Nurlar da manada bir Selimiyedir. Tercümede en büyük kaygımız en uygun tercüme metodunun seçimi olmalıdır. Eğer "SADIK TERCÜME" bir metot olarak alınacaksa asıl metnin bütün yönlerine sadık kalmak gayreti esas olmalıdır. Her yöne sadık olmak muhali talep etmektir madem o halde taviz verilmeyecek bir nokta ile sadakatı yakalamak vazifemizdir. O nokta Bediüzzaman'ın davasına sadık olmaktır. Yani Nurların ana fikrine, temel gayesine, asli hedefine sadakattır! Cenap Şehabettin diyor ya "eday-ı lisan, timsal-i insandır".. Bediüzzaman'ın neyi nasıl dediğine dikkat kesilerek yapılacak tercüme üsluba sadık bir tercüme olacaktır.

Tercüme Edilen Risaleler Risale-i Nur Değildir!

Cervantes tercümeyle ters konmuş bir halıya benzetiyor. Motifler orada ama hiç bir güzellik anlaşılıyor. Dante tercümede uyum aramayın diyor, asıl metindeki ahenk tercüme edilen hiç bir eserde bulunamaz diye ekliyor; Alman Humboldt "her tercüme imkansız bir işin yapılmaya çalışılmasıdır" derken, Schlegel "tercüme ölümüne yapılan bir düellodur, ya çeviri yahut çevrilen ala külli hal ölür.."demektedir. İngiliz George Borrow "tercüme bir yankıdan ibarettir" diyor. Evet bir halının arka yüzü ön yüzünün, bir tercüme şiir aslının, bir aks-i Seda asıl sedanın aynı olamaz!

O halde diyebiliriz ki sehl-i mümteni ile yazılmış, ism-i Vehhaba Mazhar Vehbi ve İlhami olarak vücuda gelmiş, nur ve nûranî asar-ı mübarekenin tercümesi aslının yerini tutamaz. Ve o tercüme Risale-i Nur değildir. Nurlardan haber vermektedir. Aks-i sadasıdır.

Velhasıl: Bediüzzaman Ne Dedi, Nasıl Dedi, Ne Maksatla Dedi, Hangi Makamda Dedi... bu dördüne birden sadık kalmak fevkalade zorlu ama imkansız bir süreç değildir. Bu süreçte en önemli husus maksattır yani hedefdir.

OKUYUCUYU BEDİÜZZAMAN'A GÖTÜRMEK

Risale-i Nur gibi bir mu'cize-i maneviyey-i Kur'aniye bu asrın fehmine bir ders-i dini ve ilmi ve edebidir. Eğer kamet-i kıymetine layık tercüme edilebilirse okur asıl metnin vadisine çekilir, o vadiden tefekkür ufkunun ulviliğine, tezekkür buudunun derinliğine ve iman lezzetinin zevkine ve marifet ikliminin havasına muhatap olur. Eğer tercüme nakıs ve noksan ve asıl metnin belagat ve fesahat ve cezaletinden uzak ise o vakit müellif okurun seviyesine indirgenmeye çalışılacaktır. Ama hangi okur hangi seviyesiyle muhatap alınmalıdır? Okurun heterojen yapısı buna imkan verebilir mi? Mütercimın asıl metnin tabiatıyla ve müellifin üslubuyla oynama hakkı var mıdır? Çocuklar için yazılmış bir eser ama bunu büyükler de okur diye tercümede tasarruf edip üslubuyla oynayabilir miyiz? Kur'an çocuklar için ayrı, yetişkinler için ayrı, avam için farklı ve Havas için farklı tercüme edilebilir mi?

Değerli arkadaşlar, burada tek bir yol vardır. O da Nurlara sadık kalarak okuyucuyu Müellifin fikir dünyasına hicret ettirmektir. Yani okuru bir seviyeye taşımaktır. Bu da tercümede asıl metnin bayağılaştırılmamasıyla ancak mümkün olabilir. Dil içi tercümede sadeleştirme tek kelimeyle hem okura hem müellife bir ihanetse harici tercümede de bu yol hem azim bir ihanet hem alçak bir cinayet hem küfrün de esası olan yalancılık olmaz mı. Avrupa'da genel olarak tercümede kutsal kitap metinlerin mota mot yani kelimesi kelimesine tercümesi dindışı metinlerin ise anlam çevirisinin uygun olduğu görüşü yaygındır. Biz tercümelemler incelemesinde vardığımız kanaat ise her ne olursa olsun sadakat ön şarttır diyoruz. Ve okurun müellife hicreti ile bu sadakata riayet ermiş oluruz diye düşünüyoruz.

Nurların bugün tercümelerine baktığımızda mesela İngilizce tercümelerden Şükran Hanımın tercümelerinde esas yol "okur"a göre çevirinin yapıldığıdır. Yani muhatap kitle öncelikle batı dünyasıdır, ikinci olarak hıristiyanlıklar. Onların anlayacağı bir tercüme ancak onların dünyasındaki terminoloji ve literatürle mümkündür denmiş ve bu yol tercih edilmiştir. Bu batı dünyasında pek problem olarak karşımıza çıkmıyorsa da doğu dünyası mesela Hint-Pakistan hinterlandı, Malay Dünyası, Afrika'da İngilizce konuşan Müslüman milletler mabeyninde çok ciddi problemlere sebebiyet vermiştir. Risalelerin Kerem Şerbetçi tarafından tercümelerinde esas müellif olmuştur. Tercümeyi asıl metnin dolayısıyla Müellifin mesajına, davasına, ne dediğine ve nasıl dediğine bağlı bir iletişim faaliyeti olarak görmüştür. Tercüme müellife mi bağlı yoksa okura mı dönük olması gerektiği bir sadakat problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sadakat mevzubahis olduğunda bu soru önemini kaybeder, hangi okur hangi müellif hangi tür marifet gibi konular önem kazanır ve bu öneme dayalı olarak ehemmiyetini kaybetmeyen yegane ilke "SADAKAT" yani asla bağlılık, müellife sadakat ilkesidir. Çeviri iletişim içindir. Malumat vermek için yapılır. Muhattabın seviyesi muhakkak göz önünde bulundurulmalıdır vesaire vesaire denebilir.. fakat şu unutulmamalıdır; çeviri iletişim için yapılır ama asıldaki iletiden başkası karşı dile aktarılamaz! Bediüzzaman'ın Nurlarda hedef kitle kim ise tercümenin de hedef kitle odur! Nurların hedef kitle tüm insanlıktır! Bazı risalelerde muhatap mümin müstemi kafirdir gibi ifadeler bulunsa da neyi nasıl ifade ettiyse tercüme o aksettirilmelidir. Mütercim Nurlara bağlı kalsın yeter ki Nurların muhatapları onun hitabından dūr olmayacaklardır.

RİSALE-I NUR'un HEDEFİ VE TERCÜMEDE O HEDEFE SADAKAT!

Müellif Nurların te'lifiyle neyi hedeflemektedir. İmanların kurtulmasını. Bunun için Cenab-ı Hakkın varlığı ve birliğini, haşrin vuku bulacağını, nübüvvetin zarureti, Kur'an kelam-i ilahi olduğunu, ibadetin hikmetlerini ve bu sırda Kur'an'a hizmetin tarz ve metodunu insanlığa anlatmak istemektedir, isbat etmek hedefidir. Risale-i Nur maddi değil manevi, dünyevi değil uhrevi ve siyasi değil dini bir tefsirdir ki hedefi başta Türk gençliği olmak üzere gençlerin ve umumun imanının kurtulmasına ve yeni bir Kuran medeniyetinin ihya ve inşasına çalışmaktır. Müellifin bu gayeye matuf telifatına mütercimim kendi veya başka birilerinin yorumunu katmak gibi bir tercihi olamaz! Hülasa; metnin maksadı tercümesinde aynen muhafaza edilmelidir! Bir metin bir toplumu isyana teşvik ediyorsa hedef dile de o isyan teşviki aktarılmalı, bir metin bir toplumu asayişe ve emniyete ve imanların kurtulmasına teşvik ediyorsa hedef dilde de aynı teşviki yapmalıdır! Yoksa asıl metnin maksadına ihanet edilmiş olur. Her eserde kelimelerin, kelime gruplarının, deyimlerin, mecazların, söz sanatlarının, cümlelerin ve ayrı ayrı konuların metnin tamamı gibi müellifçe yüklenmiş ince ve hususi fonksiyonları vardır! Ne var ki asıl metnin muhatap kitlesi ile tercümenin hedef kitlesi arasında din, inanç, kültür, tarih, coğrafya, gelenek, görenek vs farklılıklar bulunabilir. Bir topluluğu isyana sevk etmek için yazılan bir eser böyle bir problemi olmayan bir milletin diline tercüme edilmiş olabilir. Ancak hedef kitlenin böyle bir gayesi yok diye isyana teşvik edici ifadeler tercümeden çıkarılamaz! Nurların imana davet eden kudsi metinleri de tercüme edilirken asla sadakat esas olmalıdır. Bu millet zaten kapalı, tesettür risalesinin şu kısımları bir şey ifade etmiyor bu millet için denmez ve denemez! Nurların maksadı ve metodu metinde nasıl aktarılmışsa hedef dile de o maksat o metodoloji ile aktarılmalıdır! Ve orijinal metnin okur kitlesinde güdüle getirdiği tesirin tercüme okur kitlesinde de husule gelmesi asıl hedef olmalıdır!

HÜLASA/NETİCE

Kudsi iman hakikatlerinin bu asrın fehmine bir dersi olan Nurların tercümesine çalışmak nimet-i uzmasına nail olan bütün mütercimlerimizi bütün ruhu canımızla tebrik ediyoruz. Cenab-ı Hak onlardan ebediyyen razı olsun. Ever eksiklikler, noksanlıklar olacak. Neticede her kemale bir noksan bu alem-i kevn-ü fesadın mukteziyatındandır. Yeter ki niyetler hayır ameller muhlis olsun. Yeter ki sadakattan taviz verilmesin. Cenab-ı Hak Nurları küre-i arzın ve ümem-i medeniyenin ve asr-ı hazır insanlığın kanun-u esasisi eylesin. İslamiyetin güzelliği, Kur'an'ın şebabeti, imanın lezzeti Rabbimizin varlık delillerinden olan muhtelif lisanlara en doğru, en sadık, en yakın bir çeviri ile tercüme edilsin.

Müellif-i Muhterem, mütercim-i Kur'an ve Bedi'ül Beyan Bediüzzaman Said Nursi'nin Kur'an'ın arşından beşerin fehmine Allah-u Teala'nın inâyeti, ikramı, ihsanı, Vehbi ve izni dairesinde sunduğu Nurlar'ın üslubuna, hitabına, maksadına, davasına, kudsi kelimatına, istimal ettiği Tevhid lisanına, Kur'an terminolojisine ve İslami literatüre ve en nihayet Kur'an ve sünnet, icmay-ı ümmet, kıyas-ı fukahaya muvafık tercümesi mümkün olduğu ve bunun da tadad ettiğimiz hususlara sadâkatla gerçekleşebileceğini arzetmeye çalıştık.

Ve minellahi Tevfik.

Translation of "Risale-i Nur" and a Matter of Fidelity

by Dr. Mehmet Rıza Derindağ

Introduction

And among His signs is the creation of the heavens and the earth and the diversity of your tongues and colors. Surely, in this, there are signs for those who have knowledge. (Rum, 22)

As stated in the Holy Verse, the diversity of our tongues is among the signs of Allah. Speech is a great blessing granted to the children of Adam. Bediüzzaman expresses this blessing as follows: "That artistry is so meaningful, sensitive, and beautiful that it brought the machinery of the living organism to speech, like a phonograph. And it bestowed such a Divine imprint on the best creation that the flower of expression and address, which is spiritual, unseen, and full of life, blossomed in that physical, corporeal, and inanimate head. And it granted such lofty equipment and aptitude for speech and expression in the human head that it developed in a position to address the Eternal Sovereign; it progressed. That is, the Divine imprint in human nature opened the flower of Divine address. Is it at all possible that anything other than the One, the Unique, could interfere with the artistry in all existence, which has reached the level of a book, and the Divine imprint in humans who have reached the position of address? Never! (Mektubat/250)"

One of the most beautiful aspects of this flower of expression and address is the diversity of our tongues. It is as if the garden of address and the orchard of expression are adorned with various flowers, roses, daisies, and carnations in different languages. Each language is an artistic embroidery. Understanding these languages, which are the flowers of this garden and the blessings of this orchard, and which have branches of meaningful fruits, is only possible through translation. In this series of articles, we will discuss what translation is, the important points to consider in the translation of sacred texts, and specifically, the translation of Risale-i Nur and the issue of fidelity in translation. And with His help, we seek assistance...

Translation as a Term

The term "translation" is derived from the Arabic root *trcm*, coming from the word *tarcama(t)* (تَرْجَمَة). This word is inspired by the Aramaic/Syriac word *targūm* (תַּרְגוּם), meaning "translation," specifically the Aramaic translations and interpretations of the Torah. Since the root *trcm* is irregular in Arabic morphology, classical Arabic linguists considered it a foreign import (*muarreb*). However, some linguists argue that it was derived from the association with words like *r c m* (to throw) and *h c r* (stone). The oldest written usage in Turkish is found in "Saraylı Seyf, Gulistan Translation (1391)" and again in Ahmed b. Kadi-i Manyas' Gulistan translation in 1429, expressed as "translated eight chapters into Turkish and completed it."

Translation is the activity of changing words and sounds to convey meaning from one language to another. "Whether written, spoken, or consisting of signs, translation is the process of transferring elements from a source language into the patterns of a target language" (Gutknecht, p. 693). Newmark defines translation as "a craft that consists of

replacing a written message or statement in one language by the same message or statement in another language." Theodore Savory describes translation as "the removal of the barrier imposed by language differences among people."

Elmalılı and Meriç's Definitions of Translation

Elmalılı, the author of a famous commentary, defines translation as "expressing the meaning of a statement in another language with an equivalent expression." For a translation to fully match the original meaning, it must be equivalent in clarity, indication, conciseness, detail, generality, specificity, absoluteness, restriction, strength, accuracy, beauty of expression, and style. Otherwise, it would not be a complete translation but an incomplete narration. Despite the shared borders between different languages, each language has unique characteristics that distinguish it from others.

Cemil Meriç states, "there are no synonyms in an intellectual world!" He means that "black" is not "kara," and "white" is not "ak." For instance, "revolution" is not "inkılap"; while one evokes "change," the other suggests "overthrow" to the Turkish imagination. Calling "literature" as "writing" subjects a thousand-year-old heritage to a massacre of words and meanings. Can you comprehend the extent of the betrayal and crime committed in the name of "simplification" within the same language?

A Brief Look at the History of Translation

Throughout human history, there have been three major cultural transfers and interactions, resulting in three significant translation movements. The first stage, starting around 600 BCE and continuing into the 400s, involved translations from Sumerian, Phoenician, and Egyptian cultures into Greek, creating an original atmosphere of thought and science. From a historical perspective of science and philosophy, it can be said that Greek thought, like other cultural and philosophical traditions, was a synthesis of previous ancient thoughts rather than a pure "Greek miracle."

The second stage occurred between the 8th and 10th centuries in the Islamic world, involving translations from Pahlavi, Syriac, and Greek into Arabic. The third stage was in the 12th century when Europeans translated Arabic and Hebrew texts into Latin and other Western languages. In all three translation movements, inter-cultural interaction preceded, followed by oral translations and the dispatch of students to specific centers. Eventually, systematic and institutional translation activities and the development of original thought took place.

Libera's explanations regarding the methods and processes applied in translations into Arabic reveal that contemporary translators like al-Jahiz made evaluations on this subject. According to Libera, Hunayn ibn Ishaq and his team represented the pinnacle of comparative textual studies and translation editing, exemplified by the translation of Aristotle's Categories. Hunayn first translated the text from Greek to Syriac, and then his son Ishaq translated it from Syriac to Arabic. Later, Hassân ibn Suwar reviewed Ishaq ibn Hunayn's translation by comparing it with several Greek texts of the Categories.

The translation method, which emerged during the period between the early translators and Hunayn, focused on capturing the general meaning of sentences rather than adhering strictly to the syntax of the translated language or excessive literalism. This approach influenced the

choice between "ad verbum" (literal) and "ad sensum" (content-based) translation styles in subsequent Western translation movements, leading to debates and the categorization of Latin translators up to Guillaume de Moerbeke. Jewish scholars also participated in this debate, with Maimonides advising translator Samuel ibn Tibbon to prioritize the meaning of sentences over words and syntax, citing the examples of Hunayn ibn Ishaq's and his son Ishaq's translations of Galen's and Aristotle's works, respectively.

Furthermore, according to al-Jahiz, a translator should be equally adept at understanding and interpreting both the original language and the translated language, ensuring clarity and accuracy in conveying the meanings of the original text. Thus, al-Jahiz argued that it was impossible for translators like Yuhanna ibn al-Batriq, Ibn Na'ima, Thabit ibn Qurra, Hubayb, Ibn Fehriz, Tifil, and Ibn Wahib to be equivalent to Aristotle or for Khalid ibn Yazid to be equivalent to Plato. He criticized these translators and noted the impossibility of translating poetry and religious texts due to the inherent challenges. Consequently, al-Jahiz emphasized the difficulty of achieving proper translations without mastery of both languages, as reflected in his critique of the limitations faced by translators like Yuhanna ibn al-Batriq and Thabit ibn Qurra, even if they received instruction from skilled teachers. (*Kitāb al-Hayawān*, I, 75-78).

A Divine Warning; A Majestic Threat

In the Qur'an, our Lord addresses all of humanity through the person of our Prophet (pbuh):

"If he (the Prophet) had attributed some false statements to Us, We would certainly have seized him by his right hand; then We would certainly have cut off his aorta. And none of you could have prevented it. Surely, We know those among you who deny the truth." (*Al-Haqqah* 44-47)

These threatening expressions in the Qur'anic verses cannot be considered only as a warning to our Prophet (pbuh). They also caution all exegetes and translators who attempt to translate the Qur'an, revelation, and Islamic religious works. This severe warning is not an exaggeration. Indeed, it is not! Look at the fate of today's corrupted Christian doctrine, which has altered the course of human history! The origin of this fate lies in unfaithful translations! The corrupted Torah and Gospel, resulting from these translation activities, have led to a distorted belief system, misguided communities, and a world turned into a bloodbath. All of these are caused by deliberate betrayals in translation! Through translations, they incorporated polytheistic and blasphemous elements from their own intellectual world into the sacred texts, thereby mixing truth with falsehood and deliberately concealing the truth. This has harmed the truth, not falsehood. Millions have suffered the consequences of this transformation, becoming communities deserving of God's wrath.

In essence, "translation" is primarily an act of transformation, substitution, and alteration. By its nature, translation is a process of "metamorphosis/transformation." Translation is a double-edged sword. Our Master stated, "Twelve years ago, I heard that the most dreadful and obstinate atheist began his plot against the Qur'an through its translation and said: 'Let the Qur'an be translated so that its true nature may be known.' In other words, he devised a dreadful plan for everyone to see its unnecessary repetitions and for its translation to be read instead of it." This statement provides us with the most dreadful example of how translation can be used as a tool for betrayal. However, a translator is an envoy. An envoy

who makes the foreign familiar, the unknown known, and the strangers acquainted. Therefore, this envoy should fully understand what can and cannot be translated before undertaking this task. It is understood that the translation of Qur'anic verses related to worship and obligatory duties is not possible, and substituting them with translations is a grave crime.

"However, the irrefutable proofs of the Risale-i Nur have conclusively proven that the true translation of the Qur'an is impossible, and the linguistic nuances and subtleties of the Arabic language, which is the language of the Qur'an, cannot be preserved in another language. The miraculous and comprehensive expressions of the Qur'anic words, each of which brings ten to a thousand rewards, cannot be replaced by the ordinary and limited translations of humans. They cannot be read in mosques instead of the Qur'an. Through its widespread dissemination, the Risale-i Nur has rendered that dreadful plan ineffective." (The Words/499)

Translation of Risale-i Nur

***First Point**

Risale-i Nur, which is a lesson from the Qur'an for the understanding of this age, and appears as a miraculous manifestation of it in this era, is a work that directly teaches the lights of the Qur'an based on the lessons of the Prophet (pbuh) and is connected to the Qur'an, acting as a deputy. It connects its faithful and steadfast students to the throne of the Qur'an. As such, its translation is not possible; the translations that are made can only be weak reflections or perhaps summaries in proportion to their faithfulness. They are not the original, nor can they be said to be like the original.

However, there are now more than seven billion people in the world. The Qur'an is a revelation sent beyond the imagination of time and place for all humanity. Risale-i Nur, which is a lesson from the Qur'an for the people of this age, was not written only for the people of Anatolia or the Turkish nation. Its gift in Turkish to a nation that has led Islam for a thousand years during a time when it was most needed is merely a divine favor and a blessing from God. But the words written and the truths published offer solutions to the most fundamental problems and ailments of all humanity. Just as a chemist who finds the cure for cancer cannot be questioned about his nationality, this treatment cannot be said to be exclusive to a particular nation. When viewed from this perspective, the treatises should be delivered to all humanity and translated into all languages. Particularly, languages that are widely spoken, such as Arabic, English, French, Spanish, Chinese, Malay, and Swahili, have been prioritized, and efforts have been made to translate the works into these languages by various translators. All these sincere and devoted efforts will undoubtedly receive infinite divine favor from God. One of the most fundamental issues we face in these translations is the "issue of faithfulness" – faithfulness to the words, the meaning, the purpose, and the cause.

Do not all nations need a work like the Treatise on Resurrection, which proves resurrection after death, judgment, heaven, and hell as definitively as two plus two equals four, as much as the Turks do? Can only those who know Turkish benefit from a work like Ayatü'l-Kübra, which proves both the existence and oneness of God and is considered a spiritual miracle of the Qur'an? The translator is the person who makes the unknown known. In this end time, where materialism, immorality, and secularism veil the truths of faith, and where disbelief,

meaning "to cover," hides them, isn't it appropriate to read these treatises, which help save faiths with "certain knowledge," in different languages? Yes, translating the lights today is a service of global value; however, with one condition: WITH FAITHFULNESS!

A translator is either at the highest level of goodness or at the lowest level of evil. Because of the translator, the reader can lose their faith, be deceived, or see falsehood as truth and truth as falsehood. If there is no specific intention, some errors should be met with tolerance. But beyond that, any intervention in the work constitutes alteration, and if done deliberately, it is betrayal; if intended for an evil purpose, it is a crime. The fundamental principle in our case is the trust built on the presumption of innocence. I do not think any translator would embark on a path that would deceive their readers to such an extent. However, translators, especially those translating religious texts, particularly works written in the eloquent and simple style of Risale-i Nur, are not free. They cannot undertake this task randomly. Those who do this work must act with a greater sense of responsibility than those in other fields of expertise! The translator of the Light (Nur) must be:

- Faithful to the lights,
- Faithful to the sacred words,
- Faithful to the meanings brought to life by those words,
- Faithful to the expressions carrying the lights of the Qur'an,
- And especially, faithful to the cause of the Light!

The translator is an envoy. Can an envoy, who announces a sultan's command to the public or carries a king's decree to another land, add their thoughts, feelings, and imaginations to that announcement or decree? Similarly, the translator of Risale-i Nur, who dares to translate this work presented to the world by the herald of the Qur'an, must remember that they are the herald of a sultan, the envoy of a king. Translators are not free but are captives of the source text's author! And their captivity is acceptable to the extent of their faithfulness! A translator is a miner. Like a miner seeking ore in the soil, the translator seeks the gems in the meanings. A translator is a diver. Just as a diver discovers pearls in deep trenches, the translator discovers meaning in the oceans of the source and target languages. Yes, the translator must first discover the meaning, conquer what they have discovered, comprehend what they have conquered, then write what they have comprehended, and every line they write must be a mirror to the original!

Translation of Risale-i Nur

Second Point*

It is well known that one cannot fully rely on words, as "human memory is afflicted with forgetfulness, and human understanding with confusion." This is the nature of humans—they mix things up and confuse them. But can we excuse a translator for a mistake by saying "to err is human"? The Frenchman Dolet (1509-46), sentenced to death by the Inquisition court in the Middle Ages, was guilty of translating Plato's Dialogues with a heretical suggestion that denied resurrection. In other words, he added something from himself to the source text, and this addition cost him his life. However, a quality sought in an exegete is equally applicable to a translator: "The Wise Qur'an is a sacred book containing true sciences. It is

an eternal sermon addressing all levels of people in all ages. Therefore, when interpreting the Qur'an:

- the pure truth must be expressed,
- and to be a true interpretation, the exegete must not be influenced by their personal sect or disposition,
- and must not let whims interfere." (Conference/11)

Nowadays, readers of Risale-i Nur have divided into many groups, and numerous communities have emerged. If a translator belonging to one of these groups considers their specific sect and disposition while translating the Lights (Nurlar), the translation would be inadequate and unfaithful to the cause.

Due to either our helplessness or the seriousness of the matter, an institution called "Sworn Translation" has been established. Translating is a form of witnessing. False witnessing is one of the greatest sins both in the eyes of people and before God. In this world, a dishonest translator is punished with stigma and betrayal, and in the hereafter, with the torment of hellfire and the scorching flames of Sakar. If a translator adds or removes something not present in the source text, they first violate the author's rights—attributing to the author something they did not say is slander. Then they deceive the reader.

Faithfulness in Translation

"To some, the beloved's stature is like the cypress, to others like the letter 'alif';

Everyone's intention is the same, but the narratives differ."

There are undoubtedly various dimensions of faithfulness in translation. Maximum faithfulness in every aspect may not always be possible. However, the most important is faithfulness to the meaning! When we evaluate faithfulness to the cause of the author, particularly regarding the translation of Risale-i Nur, it is essential to be faithful to Bediüzzaman's intention. Otherwise, while different phonetic units can certainly be used in translating into another language, and it may be challenging to always remain faithful to the words, one cannot sacrifice meaning for the sake of words! Yes, as Fuzuli poetically said:

"May the hands of that bad-mannered scribe be cursed,

For his corrupted writing turns our joy into chaos!

Sometimes, with the omission of a single letter, he makes 'rare' into 'fire',

Sometimes, with a single dot's mistake, he blinds the 'eye'!"

"Sûr" means wedding feast, and "shûr" means fight. When the letter "sin" is changed to "shin" with an additional dot, the scribe turns joy into noise and chaos. If an "alif" is omitted from the word نادر (nâdir, rare), it becomes نار (nâr, fire). If a dot is removed from the word كوز (kûz, jar), it becomes كور (kûr, blind). Fuzuli eloquently expressed how a single letter or dot error could change the entire meaning of a sentence. Translation is the same.

A Master Who Does Not Accept the Translator's Corrections

"I think in Kurdish, write in Turkish and Arabic. The translator in the printing house of my imagination is inexperienced, either not understanding the words of the heart well or not familiar with the tongue of the language. And since I don't know the grammar and syntax of Turkish well, the buttons of the style I dress the meaning in get quite mixed up. Even the repetitions of 'yes,' 'now,' 'indeed,' 'because,' 'this,' 'that' tire me as much as they tire you. I absolutely cannot accept someone else's corrections. It's like putting a tassel on my cap; someone else's words do not fit my words at all and are alien to them. They shy away from my words.

Sixthly,

Due to my excessive thinking, sometimes a mistake in the translation by the imaginary translator, the writing by the calligrapher, the printing by the printer, or the understanding by the reader, turns a beautiful truth into something ugly.

(Asâr-ı Bedîyye/303)

Sometimes a mistake in a single letter or dot wastes a valuable meaning.

(Emirdağ Lâhikası 1/158)"

Abdulmecid Efendi's Statements of Truth

When Abdulmecid Efendi visited his brother Bediüzzaman, he was asked three times to assist with the translation. Three times, he was ordered to translate *İşaratu'l İ'caz* and *Mesnevi*. Consequently, a scholar like Abdulmecid Efendi, who was also immersed in Arabic and Persian, translated the *Mesnevi* into Turkish. If the *Mesnevi* could only be translated into Turkish to this extent, it is evident how difficult it would be to translate the Nurs into European languages that are far from being celestial. His statement is not humility but an expression of truth:

"However, I could not preserve the sublimity, strength, and impact of the original in the translation. Yes, I could not find a letter or a word to contain those precious truths. Since the language of the translation is as deficient and inadequate as my thoughts, I could only provide such a narrow and short garment for those great faith and Qur'anic truths. Neither the rights of truth nor the truth's dignity are maintained. Due to the defectiveness of my mental factory, I could only weave this much with the spiritual support of the esteemed author Bediüzzaman.

Yes, a chicken cannot imitate and translate the flight of a hawk or an eagle with its own flight. This is truly not a translation that suits the original. (Sometimes a very brief summary, sometimes skipped altogether, could not translate it). In many places, I only took the meaning. In some places, I skipped it. However, it is a small mirror showing the truths to the children of the homeland...

(*Mesnevi-i Nuriye*/5)"

When it comes to translating the words that dress religious, otherworldly, and lofty meanings into other languages, if we are going to face difficulties, what solution should we find?

Borrowing in Translation

If we see that the expressions in the source language do not have equivalents in the target language, the original word in the source language should be borrowed and incorporated into the target language. For instance, in the translation of the Risale-i Nur, the names and attributes of Allah are left in their original Arabic form without translation...

"Yes, words should be adorned, but on the condition that the nature of the meaning demands it. The form of the meaning should be given grandeur, but with the permission of the content. The style should be made brilliant, but with the condition that the intended purpose allows it. Similes should be given radiance, but with the consideration of the intended relationship and consent. Imagination should be given freedom and splendor, but without hurting or burdening the truth and by using the truth as an example and seeking help from it."

(Muhakemat)

We see this method in the recent translations of the Risale-i Nur into English. We believe this is the correct path. The RisalePress Translation Team, under the leadership of Kerem Şerbetçi from Australia and with the encouragement and guidance of Bediüzzaman's representatives Abdullah Yeğın, Ahmed Aytımur, and Hüsni Bayramoğlu, employed this distinguished method in translation. Through this method, one of the purposes of Risale-i Nur—teaching the divine names and monotheistic knowledge and conveying the language of the Qur'an—has been presented to the reader with a sublime cover of contemplation. The words, which are the raw material of contemplation, and the familiarity with those lofty words have opened paths for the reader, even in English, to embark on a spiritual journey.

Faithfulness to Meaning

Translation is ultimately a transformation. But if there is something that must not change, it is the "meaning"! At the very least, such faithfulness is expected from the translator. In this context, we should also clarify the difference between interpretation and translation. Translation is a synthetic process, while interpretation is an analytical process. There is also "ta'wil" (interpretation) which can be employed in translation. Ta'wil, derived from "awl" meaning "return to the original," has been described by al-Isfahani as "sending something to its intended purpose either scientifically or practically."

The minimum desired outcome from the translation of Risale-i Nur is to uncover, conquer, comprehend, and disseminate the author's intended purpose, style, and the intended meaning inherent in the words:

- Discover,
- Conquer,
- Comprehend,
- Disseminate.

No translation can claim to reflect the eloquence, strength, brilliance, and freshness found in Risale-i Nur; the nature of translation does not allow for this!

Lewis says, "faithfulness and equivalence in translation require the idea of exact parallelism between languages." Meanwhile, the Chinese thinker Yan Fu states that three principles are essential in translation:

- Fidelity (xin),
- Fluency (da),
- Elegance (ya).

For instance, when evaluating those who will receive a translation diploma in England, the following four criteria are emphasized:

1. Accuracy (freedom from error),
2. Appropriate choice of words, idioms, terms, and terminology,
3. Consistency,
4. Correctness in spelling.

When the English translations of Risale-i Nur are evaluated based on these criteria, it can be said that the RisalePress Translation Team, under the leadership of Kerem Şerbetçi, has achieved an acceptable level of accuracy, chosen terminology in accordance with the sanctity of the book, maintained a consistent language throughout the works, and finally, there are no unacceptable errors in spelling and grammar due to the careful attention of Envar Publishing. Of course, this must be considered a spiritual grace and miracle of the author of the Light, Master Bediüzzaman's spiritual assistance and support.

What is Expected from the Translator

What is always expected from the translator is fidelity, truthfulness, and loyalty. Chiaro says, "Fidelity is the complete preservation of the source text within the possibilities of the target language, its full and flawless reproduction within the target text." In translation, sometimes the source text and sometimes the target language can be problematic. Since Risale-i Nur, as a source text, poses no problem, and since it is a text that presents the Qur'an's lesson to the understanding of this age in the most perfect manner, any problem should be sought in the target language or the translator's inadequacy, incompetence, and lack of qualification. When considered in this context, it is essential to remember that incorrect and flawed translations of the Nurs can lead to wounds that could even damage the relationship between the reader and Allah. The most distressing issue that severely violates the principle of fidelity in translation is adding words and annotations to the text under the pretext of making it understandable in the target language! This is especially encountered when translating from a third language. By drowning the book in footnotes, annotations, and explanations, an exceedingly tedious text is presented to the reader. When some Islamic terminology or terms originally found in the Nurs are translated with cultural phenomena, events, and facts that do not fully correspond to them, the idea of fidelity suffers greatly. This substitution stands as a typical example of unfaithfulness to meaning. For instance, when the Master says, "The Master of the children of Adam, Muhammad Mustafa (pbuh)," a translator translating this as "The Lord of all mankind" creates a serious misunderstanding, potentially leading to the dangerous idea that Muhammad is the Lord of humanity. Just as

"ablutions" are not the same as baptism, the word "messenger" is not the same as "apostle." For example, translating "sainthood" as "sainthood" again leads to serious theological errors and doctrinal deviations, as "sainthood and saints" in Christianity refer to a class and individuals who are sometimes worshipped. Such a concept does not exist in Islam. Instead, expressions like "people who are close to Allah" or borrowing "Wali/Walaya" should be used. Christian/Hellenistic terminology should not be used in translations expected to serve the fortresses of Islamic faith and doctrine. Otherwise, the translation will be considered deficient or unfaithful, and the translator will be labeled a traitor! These issues can be prevented through the "borrowing" method. What is borrowing? It is the process of transferring the word from the source language into the target language text. Therefore, when translating the Nurs into a foreign language, one should not alienate the text but make the foreigner familiar with a language they are unfamiliar with. Elder and Bringham are correct because the idea of fidelity requires that "a story, a film, a tale, or a sacred text should take us to its own climate, the world it was born into, the civilization it was formed in."

The translator of Risale-i Nur must be deeply moved by the emotional world of Bediüzzaman. The Nurs found their form in the world of heart, soul, and mind through the Qur'an's lesson and the Prophet's (pbuh) teaching. The place is different, the dimension is different, the horizon is different. Therefore, the translator of the Nurs can succeed in being faithful to the translation to the extent that they can enter the author's world, capture his horizon of contemplation, live in his climate of knowledge, and settle in his world of heart. Thus, by being faithful to the translation, the translator attains sincerity. Fidelity is "binding oneself with gratitude and thankfulness to one who does good, shows favor, and protects, acting in a manner befitting this loyalty, not committing betrayal, treachery, or showing ingratitude" (Ayverdi, 2005, 3,2622).

Bediüzzaman uses the term "fidelity" exactly in this sense, saying: "Risale-i Nur, in return for the great profit and valuable results it brings to its faithful and steadfast students, demands complete and sincere fidelity and constant and unwavering perseverance from them. Yes, Risale-i Nur has shown through the testimonies of twenty thousand people over twenty years that it can instill strong, investigative faith, which normally takes fifteen years to gain, in fifteen weeks, and in some cases in fifteen days."

(Kastamonu Letters/122)

"Fidelity (faithfulness, loyalty, German Treue) is a general term used to describe situations where the translated text fully reflects the source text. In traditional translation discussions, the concept of fidelity has been the fundamental and most widely used criterion for measuring the quality of translation. (Sometimes the term equivalence is used instead of fidelity.) Traditionally understood as translating in word-for-word adherence to the meaning or spirit of the source text, fidelity is particularly used in the context of translating sacred texts." (Berk, 2005)

The relationship between Risale-i Nur and its translations should be built on this principle of fidelity. Just as truthful speech is commendable, faithful translations are commendable translations. Just as a lie is ugly and evil, unfaithful translations are equally ugly and evil. Just as lying is treacherous, unfaithful translation is slander. Isn't harmony between the tongue and the heart a sign of the believer? If the heart says one thing and the tongue says another, isn't this a sign of hypocrisy? Indeed, sometimes we say, "My tongue cannot fully

express my feelings." Sometimes a person's imagination can be different from reality. Sometimes this is related to capability. It also depends on the ability and capacity of the person using the language. However, if the translator cannot reflect the deep ocean of divine knowledge in the Nurs, the lofty horizon of contemplation, the encompassing sky of reflection, or if they express it incorrectly, or if they include things completely contrary to its true path in the translation, then they are violating the author's rights and betraying the reader! Therefore, just as every person is primarily obligated to be truthful, faithfully conveying what is is an ethical duty, every translator is also obligated to bear the ethical responsibility of faithfully conveying what is in the original text! If the translator hides, lies, or slanders, they are considered traitors.

Dear Friends,

In translation, certain elements change. Phonetic units change. Word order changes. Grammar changes. Letters change. Words can change. But the meaning cannot change! The main idea cannot be altered! The purpose cannot be deviated from! From this point of view, no compromise can be made on the Qur'anic language and monotheistic purpose of Risale-i Nur! If compromised, it would be unfaithfulness! More clearly, Risale-i Nur has taken on the duty of teaching the knowledge of the Qur'an with a monotheistic language to its readers. In other words, while saving the reader's faith, Risale-i Nur offers words when fulfilling the most important issue of this universe. These are heavenly codes. Especially the teaching of the names has become a perfect reflection of the Qur'an in Islamic history for 14 centuries, and no similar arrangement and order have been written. What makes Risale-i Nur unique is its language! That is, the very intricate weaving of the names of Allah like a delicate lace. The names and attributes of Allah are proper names. When they are subject to translation, that spirit leaves the book, leaving only the body. The body is also sweet, fresh, and beautiful, but once the translation kills that spirit, how much benefit can be derived from a lifeless body? Therefore, the names, attributes, and sacred terminology, especially those technical terms specific to the knowledge of Allah, should be transferred unchanged through the "borrowing" process and perhaps briefly explained in parentheses, if possible, without resorting to this. In a normal translation, the musical elements of the original language may be lost. Since the transfer of sounds is impossible, this is not considered unfaithfulness. However, in a normal translation, the intention, purpose, and message of the original text cannot be hidden. In short, the style can be sacrificed to a certain extent, but the meaning, idea, and message cannot be compromised. We believe that in translating the Nurs, no compromise should be made on their meaning along with their Qur'anic language and monotheistic purpose.

Just as language is a living entity, translation is also alive. In fact, normal translations are revised every 30 years. They should be revised. The late Mustafa Sungur Ağabey (may Allah have mercy on him) used to say, "The writing is finished, but the correction will continue until the Day of Judgment." Translations can always be improved. You will agree that everything open to improvement is incomplete until it reaches perfection. Or it is considered incomplete. But the most important point here is: "Thinking that the ideas in the translated work belong to the translator and not the original author will undoubtedly disgust us! In this case, the translator is a traitor! Because the translator is slandering the author! Even showing their ideas as the author's ideas (even if they are correct) and trying to make their ideas a point of support and approval in this way is interpreted as layered betrayal!"

Translation readers are diverse. Some take a translated work without thinking about the translator. They don't even think much about the author. They take the book, read it or not. They finish it or not. But a meticulous, investigative translation reader tries to learn new ideas, new concepts, new understandings, new beliefs, new cultures through translation. These inquisitive readers look at how well the original elements are preserved in the translations, and they evaluate the fidelity of the translation to the original work, they ask questions and scrutinize.

Cemil Meriç says, "Europe respects its past, it does not abandon masterpieces to the assaults of whims and caprices; it presents Montaigne to the 20th-century French with the strange spelling of the 16th century, it does not touch a single word of Rabelais; especially those after Malherbe, a Corneille, a Racine, a Moliere... are more involved in contemporary life than a contemporary author. Who dares to alter a Dante, a Shakespeare, or a Milton?"

Imagine the Süleymaniye Mosque being demolished to be replaced with a shabby slum... This is the condition of a translator who, with unfaithfulness to the meaning, the word, and the cause, sees himself entitled to add and subtract from the Nurs with his own reasoning. Bediüzzaman's Risale-i Nur should be protected from the fate of the Gospel. The students of Nur should, at the very least, defend the integrity of the idea in translation matters and cry out, "Who dares to alter the Nurs?"

Friends!

Man is a social being. Social life is built upon relationships. The sole criterion in relationships is "LOYALTY"! One who is not loyal to you is a traitor! Just as we have made loyalty an indispensable criterion in our human relationships, so should fidelity be the sole quality criterion in translations! However, not everyone has the right or capacity to use this criterion and weigh accurately with this scale. Those who can use this criterion and scale say that a translation that is faithful to both the original and its style, and whose expressions are perfect, can be considered a quality translation.

Considering these points presented as a summary of a long study, principles to be followed in the translations of Risale-i Nur into Arabic, English, Persian, German, Spanish, Malay, Urdu, Hindi, and Chinese should be established, and translations should be evaluated based on these principles.

The issue of translation is a universal matter that spans today and looks towards the future. Especially in the context of the Diyanet, we need to produce reports on how consistent the copies we have determined as originals are in terms of text and meaning.

In summary, we first need to conduct a situation assessment and map out the history and current state of Risale-i Nur translations.

IS THE TRANSLATOR A TRAITOR?

There is a famous saying attributed to both Italians and French: "Translator is a traitor." This is probably due to the nature of translation. But in any case, accepting fidelity as the primary criterion for success in translation is a necessity. It is not contrary to the nature of the work that the text passes through the filter of the translator's fidelity during the transfer from the source language to the target language. Viagg, in the context of a translator's betrayal, says,

"Just as a surgeon's amputation of a gangrenous leg is not questioned, or a mechanic is not asked why he cuts off the water while repairing the plumbing, why is it not acceptable and why is it labeled as betrayal when a translator omits some paragraphs and words from the original text?" It's a subtle point and a good one. A person with an amputated leg resembles a healthy person as much as a translation with paragraphs removed resembles the original. Robotic legs and hands are attempts to approximate the appearance of healthy limbs. Similarly, when a translator struggles with the target language, they may resort to cutting and pasting to approximate the main content and purpose of the original text. We especially see this in the translation of the Nurs, particularly in the Mesnevi and İşaratu İcaz. Abdülmecid Efendi had to skip certain parts out of fear of not being faithful to the text, and he did not hesitate to express this with due humility.

1976 NAIROBI UNESCO CONFERENCE AND FAITHFULNESS IN TRANSLATION

The summary sentence of the London Translators' Association's recommendation at the Nairobi UNESCO Conference encapsulates our entire discussion: "THE TRANSLATOR GUARANTEES THAT THE WORK UNDERTAKEN WILL BE DONE FAITHFULLY TO THE ORIGINAL!" Translation is related to culture, history, and the values of a society. But if we are to define the boundaries of fidelity, there is only one boundary: "Translation is related to the original text, no matter what, and at any cost!" The translator's interference in the text is a blow to fidelity. Every blow to the text deceives the text, the author, and the reader. Translating a physics book into something about historical wars is as likely as a geographic location appearing in a mathematical article translation. That is why we say translation is related to culture, history, geography, politics, theology, and other subjects only if the original text includes these topics. Translation is not about re-teaching these; it is not concerned with conveying them anew. Translation transfers whatever is in the content of the original text to the target language! The translator must remain faithful to all these elements in the original text (cultural, religious, sociological, etc.); otherwise, they may fall into the betrayal of presenting a different world as if it were the world of the original text.

BEDİÜZZAMAN'S LANGUAGE IN THE NURS

Risale-i Nur is in Turkish. It is the Turkish translation of the Qur'an's language of monotheism. Bediüzzaman has often referred to himself as the "Translator of Nur." From the perspective of truth, Risale-i Nur represents the pinnacle of the Turkish language. As a living entity, the Turkish language has reached its perfection in the Nurs. It has reached such a level that it can bear the treasures of the Qur'an's meaning. Only the conveyances can carry the king's gifts. The Nurs, nurtured by a thousand years of Persian literature and a thousand years of Arabic eloquence, have made Turkish a perfect mirror of the Qur'an's mercy and wisdom! Any alteration to this language, even within the language itself, would mean that it is no longer Bediüzzaman's language. Even if the work is labeled as Bediüzzaman's, it would not be his work. Therefore, let us reiterate: FAITHFULNESS TO WORDS... FAITHFULNESS TO MEANING... FAITHFULNESS TO THE AUTHOR'S LANGUAGE! Let us systematize this and consider the following points:

- Faithfulness to the primary meaning,
- Faithfulness to secondary meaning,
- Faithfulness to figurative meaning,

- Faithfulness to expression,
- Faithfulness to sentence structure,
- Faithfulness to word order,
- Faithfulness to text structure,
- Faithfulness to meaning itself,
- Faithfulness to style,
- Faithfulness to purpose,
- Faithfulness to the original's era and culture...

"For the gratitude I feel towards you, my tongue cannot fully express, I genuinely don't know how to thank you!" If this sentence, for example, were translated as "I thank you!" how much would it convey the sentiment, words, and purpose, and wouldn't fidelity become a problem? How faithful would it be to translate a sick person's "I feel down" as "heartbroken"? Can the translator's fidelity be mentioned when "Bear with me!" meaning "Be patient with me," is translated as "Bear with me!" meaning "A bear with me"? Thousands of examples could be given. If the sentence "the insignificant faults of my insignificant self" is translated into the target language as "the insignificant self's faults," can we talk about fidelity to the meaning?

Let's move from these brief examples to our main topic. We assert that within Turkish, there is a specific language development attributed to an author, like Akif's Turkish, Elmalılı's Turkish, or Necip Fazıl's Turkish. Similarly, a language called Bediüzzaman's Turkish, which perfectly reflects the Qur'an, has been formed. In this language, any intervention within the language or any intervention in translation to make the author's meaning clearer will result in betraying the author's specific language. Faithfully transferring how the Distinguished Author has expressed each concept to the target language will classify the translation as faithful. Respecting the style created by the author in the original language is essential for fidelity. An interesting article in *The Independent* on November 15, 2001, discussed the need to rewrite Shakespeare in simplified form to keep new school students engaged, essentially suggesting an intra-language translation. However, the dominant view was that this would no longer be the work of the literary genius. Such simplification/falsification/degradation of works in the valleys of meaning where these word sultans reign would leave nothing behind but the author's name and memory! In summary, the reigns of these word sultans would be demolished, and their fields plowed by others. The meaning harvested from there would be considered contaminated. Therefore, in an inspired work like *Risale-i Nur*, which brings the language of monotheism from the heart's throne to the valley of speech, faithfulness to words and meaning, as well as fidelity to the author's specific and personal language, is of utmost importance. Expanding the boundaries of the Sea of Fidelity from words and meaning to style will add value and significance to the translator's work!

The Names and Attributes in *Risale-i Nur*

The most distinguished feature that sets Risale-i Nur apart from other works in the field of theology is its "teaching of the divine names." What differentiates the Nurs from other writings is their perfect reflection of the teaching of the divine names, which elevates humanity above the angels and finds its peak in the language of the Qur'an. Words are the essence of contemplation. The human imagination can only reach the horizon of thought as far as the number of words it retains. One hour of contemplation is better than a thousand years of supererogatory worship. That hour is found in the Nur treatises. That dimension of contemplation and that horizon of reflection have been made possible through the language of the Qur'an. The Nur treatises instill monotheism, resurrection, prophethood, worship, and the method of service in the reader, guided by those sacred words. The keys to this sacred language are the divine names and attributes, which should be preserved in translations and transferred to other languages, with only a brief explanation sometimes provided in parentheses. Considering the translatability (English: transability, German: übersetzbarkeit) of these divine names and attributes, we believe that translations using "borrowing" methods are more appropriate for fidelity. Words expressing divine attributes and manifestations such as Rahman, Rahim, Rab, Rububiyet, Uluhiyet, Nübüvvet, Velayet are terms of the Qur'anic language of monotheism. If there are no single-word equivalents within the limits of a language that can accurately convey these words, it is essential to transfer them to the target language as they are. The main reason many foreign words have entered a language is for this reason. The fundamental reason for the names of foods like yogurt, pineapple, and kiwi being known by the same names in different geographies is also this. If such borrowing is done for tangible words, imagine the conceptual confusion that would arise from translating abstract concepts, especially the main source words of a terminology of a science, with different names.

Savory's "The Art of Translation" lists the principles of translation as follows:

1. Translation should provide the words of the original work.
2. Translation should convey the meaning of the original.
3. Translation should reflect the style of the original.
4. The translator should convey the author's style.

What Bediüzzaman Said, How He Said It

There are translations that focus on "what was said" in translation. For example, if you translate "wa iza darrabtum fi'l ardi" in the Qur'an as "when you strike the earth," you would be answering the question of how it was said, not what it means. But if you translate it as "when you travel on the earth," you express what an Arab understood from that word. Both are faithful translations. One is the basic meaning, the other is the figurative meaning. In the context of the Qur'an, for instance, if you translate the word "melek" (angel) in the Nurs as "angel" in English, it will not be a faithful translation. For a believer, "melek" is an abstract and luminous being, whereas "angel" in Western imagination is generally depicted as a female, winged, material being. Here we can say it's a translation where "the words are understood, but the essence is not," or "the intention is understood, but the words are not." We assert that preserving Bediüzzaman's language and the core terminology of the message he intended to convey in the Nurs, even if the words are not immediately understood, is more in line with fidelity. This way, we closely translate both what he said and

how he said it. Word-for-word translation does not mean translating words literally. It is impossible to construct Selimiye Mosque at the same place with the same materials. The Nurs are like a Selimiye Mosque in terms of meaning. Our greatest concern in translation should be choosing the most appropriate translation method. If "FAITHFUL TRANSLATION" is taken as a method, the effort to remain faithful to all aspects of the original text should be the main goal. Since being faithful to every aspect is impossible, it is our duty to achieve fidelity without compromising a single point. That point is to be faithful to Bediüzzaman's cause. That is, fidelity to the main idea, the primary purpose, and the original goal of the Nurs. As Cenap Şehabettin says, "The expression of language is the image of man." A translation that pays attention to what and how Bediüzzaman said will be a translation faithful to the style.

Translated Risales are Not Risale-i Nur

Cervantes likens translation to a carpet turned upside down. The motifs are there, but none of the beauty is understood. Dante says not to seek harmony in translation, adding that the harmony in the original text can never be found in the translated work. German Humboldt says, "Every translation is an attempt to accomplish the impossible." Schlegel states, "Translation is a duel to the death, either the translation or the original will inevitably die." English George Borrow says, "Translation is but an echo." Yes, the back of a carpet is not the same as the front, a translated poem is not the same as the original, an echo is not the same as the original sound.

Therefore, we can say that the translation of a work written in the simple yet profound style of Bediüzzaman, which embodies the divine inspiration in its creation, cannot replace the original. The translation is not Risale-i Nur; it conveys the essence of the Nurs. It is an echo.

In conclusion: What Bediüzzaman said, how he said it, with what purpose he said it, and in what context he said it... remaining faithful to all four is extremely challenging but not impossible. The most important aspect in this process is the purpose, that is, the goal.

TAKING THE READER TO BEDIÜZZAMAN

Risale-i Nur, as a miraculous spiritual work of the Qur'an, is a religious, scientific, and literary lesson for the understanding of this age. If it can be translated in a way worthy of its true value, the reader will be drawn into the valley of the original text, experiencing the elevation of the horizon of contemplation, the depth of the dimension of reflection, the taste of the pleasure of faith, and the atmosphere of the climate of knowledge. If the translation is deficient and far from the eloquence, fluency, and beauty of the original text, then the author will be reduced to the reader's level. But which reader should be addressed at which level? Can the heterogeneous structure of the readership allow this? Does the translator have the right to alter the nature of the original text and the author's style? If a work is written for children, can it be altered in translation because adults might also read it? Can the Qur'an be translated differently for children, adults, the common people, and the elite?

Dear friends, there is only one path here: to remain faithful to the Nurs and transport the reader into the author's world of ideas. This means elevating the reader to a certain level. This is only possible if the original text is not trivialized in translation. Simplification within the same language is a betrayal to both the reader and the author, and in external translation, this path would be a great betrayal, a vile crime, and the essence of falsehood, which is also

the basis of disbelief. In Europe, it is generally accepted that sacred texts should be translated verbatim, while non-religious texts should be translated for meaning. From our study of translations, we have concluded that fidelity is a prerequisite, regardless of the text. We believe that adhering to this fidelity is achieved by the reader migrating to the author.

When we look at today's translations of the Nurs, for instance, Şükran Hanım's English translations are primarily reader-oriented. The target audience is mainly the Western world, particularly Christians. It has been argued that a translation they can understand is only possible with the terminology and literature of their world, and this path has been chosen. Although this may not be a significant issue in the Western world, it has caused serious problems in the Eastern world, such as the Indo-Pakistani hinterland, the Malay world, and English-speaking Muslim nations in Africa. In Kerem Şerbetçi's translations of the Nurs, the primary focus has been on the author. He views translation as a communication activity bound to the original text, and consequently to the author's message, cause, what he said, and how he said it. Whether the translation should be author-focused or reader-focused presents a fidelity problem. When fidelity is the concern, this question loses its importance. Instead, issues like which reader, which author, and which type of knowledge gain importance. The only principle that does not lose its significance based on this importance is "FIDELITY," meaning loyalty to the original and faithfulness to the author. Translation is for communication. It is done to convey information. The level of the audience should certainly be considered, and so on... but it should not be forgotten that translation is for communication, and nothing but the original message can be transferred to the target language! Whoever Bediüzzaman's target audience is in the Nurs, that should also be the target audience of the translation. The target audience of the Nurs is all humanity! Although some treatises may include expressions like the believer, the listener, or the disbeliever, whatever and however he expressed it should be reflected in the translation. If the translator remains faithful to the Nurs, the Nurs' audience will not be distanced from its address.

THE GOAL OF RISALE-I NUR AND FAITHFULNESS TO THAT GOAL IN TRANSLATION

What is the author aiming for with the compilation of the Nurs? The salvation of faiths. To achieve this, the goal is to explain and prove to humanity the existence and oneness of Allah, the occurrence of resurrection, the necessity of prophethood, that the Qur'an is the word of Allah, the wisdom of worship, and the style and method of serving the Qur'an in this age. Risale-i Nur is a religious commentary, not materialistic but spiritual, not worldly but otherworldly, and not political but religious, aiming primarily to save the faith of the Turkish youth and generally to revive and construct a new Qur'anic civilization. The translator has no preference to add their or others' interpretations to the author's work aimed at this goal! In summary, the text's purpose must be preserved exactly in the translation! If a text encourages rebellion in a society, that incitement must be transferred to the target language. If a text encourages peace, security, and the salvation of faith, the same encouragement must be reflected in the target language! Otherwise, it would be a betrayal of the original text's purpose. Every work contains subtle and specific functions loaded by the author in words, word groups, idioms, metaphors, literary devices, sentences, and various topics, just like the entire text! However, there may be differences in religion, belief, culture, history, geography, traditions, and customs between the original audience of the text and the target audience of the translation. A work written to incite rebellion in one community may be translated into the language of a people without such a problem. But even if the target audience has no such aim, the inciting expressions cannot be removed from the translation!

The sacred texts of the Nurs that invite to faith must also adhere to fidelity in translation. One cannot say, "This nation is already closed, parts of the treatise on veiling do not mean anything to this nation!" The purpose and methodology of the Nurs must be conveyed to the target language with the same purpose and methodology as in the text! The original text's impact on its readers should be replicated in the translation's readership!

SUMMARY/CONCLUSION

We wholeheartedly congratulate all our translators who have undertaken the task of translating the Nurs, which are lessons in sacred truths of faith for the understanding of this age. May Allah be eternally pleased with them. Yes, there will be deficiencies and shortcomings. Ultimately, every perfection in this world of creation and decay comes with a flaw. What matters is that the intentions are good and the actions sincere. What matters is that fidelity is not compromised. May Allah make the Nurs the fundamental constitution of the world, of civilized nations, and of contemporary humanity. May the beauty of Islam, the youth of the Qur'an, the sweetness of faith be translated into various languages, which are signs of our Lord's existence, in the most accurate, faithful, and closest manner.

We have tried to present that the translation of the Nurs, offered from the Qur'an's throne to human understanding by the esteemed author, the translator of the Qur'an, and the eloquent orator Bediüzzaman Said Nursi, with Allah's grace, generosity, benevolence, and permission, should be faithful to its style, address, purpose, cause, sacred words, the language of monotheism it employs, the Qur'anic terminology, and the Islamic literature, and finally should conform to the Qur'an and Sunnah, the consensus of the ummah, and the analogy of the jurists.

Ve minellahi tevfik (And from Allah is success).